

STÄLL OM!

FÖR FRED PÅ JORDEN OCH FRED MED JORDEN

NR 1 NOVEMBER 2024

FOTO: ADRIANE TROTTNER

STÄLL OM!

FÖR FRED PÅ JORDEN OCH FRED MED JORDEN

NR 1 NOVEMBER 2024

fredsredaktion@gmail.com

Redaktion: Tord Björk, Lorenz Jolin,
Åke Eriksson (red.sekr. och teknisk produktion),
Annelie Hultén Contreras (korrektur).
Ställ om! arbetar med uppropet *För fred och klimaträttvisa*
som grund. För innehållet i signerade artiklar
ansvarar skribenten själv.

Tidningen Fredsbudet

**fick ett fantastiskt mottagande.
Glada hälsningar välde in:**

Imponerande! Inbjudande och faktaspäckat. Så fint!

Otroligt innehållsrikt nytt blad för fred och klimaträttvisa.
Vilket arbete som ligger bakom! Sprid det! Låt dig inspireras
och hitta det DU vill jobba med.

Imponerande och användbart!

Fantastisk fin sammanställning av rörelse på väg, tack!

Snyggt!

Jättefin! Bra jobbat!

Imponerande! Bra jobbat! Jag delar.

Det är ju fantastiskt!

Fint jobbat! En publikation som saknats
och som kan göra god nytta framöver.

Så fint det blev, jag hjälper gärna till i fortsättningen,
säg bara till vad jag kan göra. Sprida, självklart,
det börjar jag med.

Tack! Ska läsa.

Tack, delar vidare.

Snyggt initiativ.

Jag sprider den.

Tack!! Delar.

**Det värmdes. Men vi har också fått kritik.
För det första att det blev för stor övervikt
för fredstemat och att klimatet var undan-
skuffat. Det blev mycket om DCA och själva
namnet på tidningen förstärkte intrycket.
Vi ska nog ha gjort flera nummer av
tidningen innan det verkligen går att avgöra
om materialet lutar för mycket åt det ena
eller andra hållet – så fortsatt att följa med
på vår färd! Men kritiken av namnvalet tog
vi till oss och seglar vidare under ny flagg –
Ställ om! för fred på jorden och**

fred med jorden. Vi är övertygade om att
det kommer att vara tydligt att vi med den
uppmaningen avser omställning från fossilt
till förnybart, från monokultur till biologisk
mångfald, från slit-och-släng till återbruk,
från toppstyrning och likriktning till levande
demokrati, från militarism och krig till
solidarisk samverkan.

Vi fick också detta brev:

”FREDSBUDET nr 1 har publicerat delar av ett medlemsbrev
från föreningen Aktion Räd Vätern, ARV, tillsammans med
nyhetsbrevets logga med fredsduvan. FREDSBUDET hade
inget godkännande från ARV att använda denna text. ARV är
ingen fredsorganisation. ARV har inte heller något organiserat
samarbete med FREDSBUDET.

Föreningen är partipolitiskt och religiöst obunden. Bland ARV:s
medlemmar finns folk med politiska sympatier från höger till
vänster. Föreningen har medlemmar och sympatisörer bland
både nedrustningsförespråkare och försvarsanställda, både f.d.
stridspiloter
och pacifister.

I ARV:s programförklaring står:

”ARV:s målsättning är att få beslutsfattarna att inse att Vätern
måste avvecklas som skjutfält och flygövningsområde. ARV tar
inte ställning vare sig för eller emot försvaret. ARV har ingen
försvarspolitisk inriktning. Vi enas endast i uppfattningen att
Vätern är en olämplig plats för provskjutningar och militära
övningar. Det finns alternativa platser och metoder.”

Aktion Räd Vätern kräver att texten från föreningens
medlemsbrev tas bort och att denna rättelse skickas till
samtliga mottagare av FREDSBUDET i ett nytt utskick.

Elisabeth Lennartsson, ordf.

AKTION RÄDDA VÄTERN”

Vi ber om ursäkt för den olyckliga missen. Så långt det var
möjligt skickade vi ut en ny version av Fredsbudet där vi hade
lyft ut brevet till ARV-medlemmarna. Brevet skulle ingå i
underlaget för en egen berättande text om aktionsgruppen.
Under produktionen slank det i hastigheten med och vi får säga
som brukligt är i sådana här lägen:

”Vi får se över våra rutiner.”

Ställ om! görs med uppropet
för fred och klimaträttvisa som grund.

COP29 – flaskhalsar och falska lösningar

EU-kommissionens ordförande von der Leyen har aviserat en industriell vändning för sin andra mandatperiod. Inte längre ”Green Deal”, utan ”Clean Industrial Deal”. Detta bådar inte gott inför klimatmötet COP29. I stället för ett konfrontativt EU som fokuserar på ekonomisk konkurrenskraft och geopolitiska vinster mot Kina och Ryssland behövs ett EU som ger ett massivt stöd till det globala syd och som självt gör sig av med sitt fossilberoende. Dorothy Guerrero, expert på global klimat-rättvisa, ger sin syn på COP29.

Den 29:e partskonferensen (COP29) inom ramen för FN:s ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC) äger rum den 11–22 november 2024. Denna viktiga förhandling om klimatförändringarna, en av vår tids största existentiella utmaningar, hålls varje år.

Årets COP följer på toppmötet 2023 i Förenade Arabemiraten där ett avtal slöts av förhandlare från nästan 200 ”parter” (statsregeringar) om att påskynda ”övergången från fossila bränslen”, som orsakar utsläpp som orsakar global uppvärmning.

Under COP29 kommer fokus att ligga på klimatfinansiering, som är en viktig förutsättning för att genomföra alla de beslut som UNFCCC-processen hittills har kommit fram till, inklusive förra årets banbrytande avtal om fossila bränslen. På det senaste COP-mötet drev USA, Storbritannien, EU och Australien på för att få till stånd en utfasning av fossila bränslen, men de gjorde inga finansiella åtaganden för att det faktiskt skulle ske. Den andra nyckelfrågan gäller konventionens artikel 6, som handlar om hur samhällena ska komma fram till lösningar. Även om årets möte är tänkt att vara ett finans-COP kan det visa sig vara ett ”False Solution COP”.

Fossila bränslen, som kol, olja och gas, är kolvätehaltiga material av biologiskt ursprung som kan förbrännas för energiändamål. Tre decennier av dyra globala toppmöten hann passera innan den tydliga signalen om att sluta använda fossila bränslen ledde till ett COP-avtal. Det första omnämnandet gällde endast kol i Glasgow COP26. COP28 var den första gången fossila bränslen nämdes, som ju är den främsta drivkraften bakom klimatförändringarna.

Internationella energiorganet sa 2021 att ingen ny utvinning av fossila bränslen bör ske om utsläppen ska nå noll till 2050. Många kommer än en gång att fråga sig varför det inte sker några proportionerliga åtgärder för att stoppa och vända klimatförändringarna efter 28

årliga sammankomster för beslutsfattare och lösningsaktörer.

COP29 hålls i Baku i Azerbajdzjan, världens äldsta kända oljeproducerande region. Azerbajdzjan är inte det första olje- och gasproducerande landet som står värd för ett COP. Förra årets COP28, som hölls i Förenade Arabemiraten, leddes av Sultan Ahmed Al Jaber, VD för Abu Dhabi National Oil Company, världens 12:e största oljeproducent. U.S. Energy Information Agency uppskattar att Förenade Arabemiraten har de sjunde största reserverna av naturgas i världen och är åtta när det gäller oljereserver. Andra oljeproducerande länder som har varit värdar och haft COP-ordförandeskapet är Storbritannien (2021), Qatar (2012), Kanada (2005) och Brasilien (1992).

Baku är världens första oljestad och Azerbajdzjan, pionjären inom petrostater, är fortfarande en av de 10 mest olje- och gasberoende ekonomierna. Den första industriella oljekällan på Kaspiska havets kust grävdes 1846. Baku khanats oljefält rekvirerades och förklarades som statliga tillgångar i det ryska imperiet 1806, men flera utländska intressen delade och gynnades av industrins utveckling.

Bakus olja var den första nationaliserade oljetillgången i världen när bolsjevikerna tog makten i Azerbajdzjan. Fossila bränslen utgör fortfarande 90 % av Azerbajdzjans export och nästan 2/3 av statens intäkter.

Nya beräkningar baserade på 2021 års IPCC-rapport (Intergovernmental Panel on Climate Change) förutspår en ökad global medeltemperatur på 3,1°C under detta århundrade. Detta är mer än dubbelt så mycket som den erkända säkra marginalen, att hålla världen under 1,5°C, som man enades om i Parisavtalet 2015. Kommer vi att få se en tydligare omsvängning mot lägre utsläpp? Den förväntade energiexpansionen för att tillgodose behoven i nyindustrialiserade länder sker redan, men utan den nödvändiga minskningen av utsläppen från industriländerna i norra delen av världen, som bör och kan ha ett mindre beroende av fossila bränslen och en effektivare energianvändning.

Nya planer på att utvinna mer kol, olja och gas gör COP28-beslutet till ett hån. Faktum är att Azerbajdzjans statliga olje- och gasbolag Socar utökar sin gasproduktion och kommer att öka gasexporten till EU med 17 procent fram till 2026. COP29 kommer att ledas av Azerbajdzjans minister för ekologi och naturresurser, Mukhtar Babayev. Han arbetade för Socar i 26 år fram till 2018. Socars nuvarande ordförande Rovshan Najaf ingår i organisationskommittén för COP29.

Mot bakgrund av en snabbt krympande global kol-

dioxidbudget, som är en följd av historiska utsläpp, otillräckliga åtgärder under de senaste decennierna och felaktiga prioriteringar, bör Europa tillsammans med andra länder i norra världen ta ledningen i utfasningen av fossila bränslen och en snabb övergång till förnybar energi. De bör ta på sig en rättvis andel av utsläppsminskningen och främja en globalt rättvis omställning.

Nuvarande industristrategier som främjar ren energi och "gröna jobb", såsom den brittiska nettonollpolitiken och den brittiska tiopunktsplanen för en grön industriell revolution, samt USA:s Inflation Reduction Act (IRA), är inte proportionerliga åtgärder och fulla av kryphål. USA:s IRA är en av de största investeringarna i den amerikanska ekonomin och skapade mer än 20 skatteincitament för ren energi och tillverkning, men de flesta är baserade på dyr och oprövad vetenskap som koldioxidavskiljning och lagring och på kritiska mineraler som utvinns i andra länder eller på ursprungsbefolkningarnas territorier.

Länderna i det globala nord och syd står inte inför samma utmaningar och möjligheter när det gäller att genomföra rättvisa omställningsstrategier. Detta faktum erkänns i de internationella rättsliga dokumenten från 1992, som innehåller den viktiga principen om "rättvisa" och parternas "gemensamma men differentierade ansvar".

Dessa principer belyser nordländernas oproportionerliga användning av den alltmer krympande globala kolbudgeten efter historiska utsläpp sedan den förindustri-

ella eran och fortsatta oproportionerligt stora utsläpp. COP:s historia är en historia av förseningar, distraktioner och vägran att ta itu med denna orättvisa.

Den viktigaste frågan vid COP29 kommer att vara att öka den finansiering som fattigare länder behöver för att kunna hantera effekterna av extremt väder, hantera sin egen omställning och göra det möjligt för dem att förverkliga sina klimatambitioner i nästa omgång av nationella klimatplaner, som ska vara klara 2025.

I februari 2024 satte EU-kommissionen målet att 2040 ha nått en nettominskning av växthusgasutsläppen med 90% under 1990 års nivåer. Climate Action Tracker anser att det målet är långt ifrån att bidra till 1,5°C-gränsen på ett rättvist sätt.

Den klimatfinansiering som länderna i syd behöver per år räknas i biljoner dollar, inte bara i miljarder. Därför kallas COP29 för "Finance COP" med tanke på den låga status klimatfinansieringen hittills haft i förhandlingarna under detta årtionde.

I konventionen betyder klimatfinansiering den finansiering som det globala nord, genom sina regeringar, måste leverera till det globala syd, som ett erkännande av sin stora roll i klimatförändringarna, eller vad organisationer för klimaträttvisa kallar deras historiska skuld. I Parisavtalet och i konventionen är det inte en fråga om välgörenhet eller goodwill från länderna i det globala nord att leverera klimatfinansiering. Det är deras skyldighet gentemot länderna i det globala syd med tanke på

deras egna historiska och fortsatt höga utsläpp. Konventionen är tydlig: de finansiella flödena ska gå från industriländerna till utvecklingsländerna. Regeringarna i syd och de som kämpar för klimaträttvisa anser att finansieringen bör komma från offentliga källor, det vill säga inte från företag eller lån. Företag kan bidra, men inte ersätta offentlig finansiering.

COP-ordförandeskapet spelar en avgörande roll i utformningen av förhandlingarna och för resultaten. I Azerbajdzjans initiativ om ett nytt kollektivt kvantifierat mål föreslås att antalet länder som bidrar till fonderna ska utökas. Detta kommer dock endast vara frivilligt, inte obligatoriskt. Länderna i det globala nord utnyttjar fortfarande den orättvisa nord-syd-relationen för att komma undan med minsta möjliga belopp till en redan försenad och långt ifrån tillräcklig globala klimatfond på 100 miljarder USD per år, som enligt löftet från COP15 i Köpenhamn 2009 skulle vara tillgänglig från och med 2020.

Om vi inte vidtar åtgärder och fortsätter att fördröja klimatfinansieringen kan framtida generationer få betala 38 biljoner dollar per år som en följd av klimatkrisen, eftersom tillräckliga åtgärder inte vidtas nu och fortfarande fördröjs. Detta skulle innebära att vi årligen skulle behöva betala lika mycket pengar som alla krig under 1900-talet kostade – varje år!

Utvecklingsländerna står inför många utmaningar på grund av klimatförändringarna, och därför betonas vikten av att länderna i det globala nord tillhandahåller ny, ytterligare, tillräcklig, icke skuldskapande och förutsägbar klimatfinansiering, tekniköverföring och kapacitetsutbyggnad. "Ny och ytterligare" innebär att den är skild från annan finansiering eller medel som länder i det globala nord redan ger, som utvecklingsbistånd eller andra finansiella flöden till syd. Varje gång en utvecklingsnation drabbas av en episk katastrof tar det 10-20 år att helt återhämta sig från effekterna. Katastrofer förvärrar ytterligare sårbarheten i klimatutsatta och drabbade länder och hindrar deras återhämtning. De ekonomiska förlusterna till följd av översvämningen i Pakistan 2022 beräknas till exempel uppgå till mer än 30 miljarder USD, vilket motsvarar cirka 2,2 procent av BNP.

Många länder i det globala syd betraktar sådan finansiering som klimatskadestånd, i enlighet med principen om klimatskuld som redan framförts i förhandlingarna sedan COP16 i Cancun 2010. Klimatskadestånd är en uppmaning att ta itu med det globala nords historiska ansvar och missgrepp genom erkännande, ekonomisk kompensation och systemförändringar som omfördelar resurser och genom förändring av politik och institutioner som styr lokal och global produktion, konsumtion och distribution av varor samt transporter.

I debatterna under COP28 2023 argumenterade länderna i det globala nord för att utvecklingsländerna också borde vara skyldiga att bidra till klimatfinansieringen, och den åsikten kommer att fortsätta att höras i Baku. Denna hållning bortser från det faktum att utvecklingsländerna, trots sitt mycket låga bidrag till klimatförändringarna, redan bidrar till sina klimatbehov. Nordvärldens klimatskuld till Syd bör även inkludera de

år som de globala nordländerna inte har bidragit eller försenat sina bidrag.

EU och andra länder i det globala nord hävdar att det på grund av finanskrisen, kriget som orsakades av Rysslands ockupation av delar av Ukraina och nu krisen i Mellanöstern saknas medel för att ta itu med klimatförändringarna. Argumentet om brist på offentliga medel och drivkraften för falska lösningar som koldioxidfinansiering motverkas dock av rörelser och progressiva forskargrupper som hävdar att det finns tillräckligt med resurser för att ta itu med klimatkrisen.

I rapporten "Road to COP29" från 2024 av Oil Change International föreslås olika inkomstströmmar:

- En förmögenhetsskatt på miljardärer skulle kunna generera 483 miljarder dollar globalt.
- En skatt på finansiella transaktioner skulle kunna inbringa 327 miljarder dollar.
- Skatter på försäljning av avancerad teknik, vapen och lyxmode skulle ge ytterligare 112 miljarder dollar.
- En omfördelning av 20 procent av de offentliga militärutgifterna skulle vara värd 454 miljarder dollar om den genomfördes runt om i världen.
- Att stoppa subventioner till fossila bränslen skulle frigöra 270 miljarder dollar i offentliga medel i den rika världen och cirka 846 miljarder dollar globalt.
- Skatter på utvinning av fossila bränslen skulle vara värda 160 miljarder dollar i den rika världen och 618 miljarder dollar globalt.

Försök till "falska lösningar" med klimatteknik, som koldioxidupptag, CCS, naturbaserade lösningar etc, bröt nästan förhandlingarna om artikel 6 förra året. Det kommer att fortsätta i år. Falska lösningar är åtgärder som försenar verkliga klimatåtgärder. De kan orsaka skada på samhällen och ekosystem i stället för att ta itu med den globala uppvärmningen. Det är viktigt att koppla debatten inom UNFCCC till diskussionerna och debatterna inom konferensen om biologisk mångfald (CBD). En rad falska lösningar åtföljer planerna på att uppnå "30x30-målet" – att till 2030 ha skyddat 30 procent av marken i varje land för att bevara den biologiska mångfalden.

Nya och förnyade partnerskap mellan regeringar, företag och andra privata aktörer skapar och utökar skyddade områden som förmodligen är till för att ekosystemen ska frodas, men detta främjar "Fortress Conservation". Fortress Conservation eller "the nature island concept" innebär att skyddade områden är inhägnade "fort" med gränser och tydligt separerar naturen från samhället. Det grundar sig på det gamla antagandet att människan är problemet på grund av våra ekologiskt destruktiva aktiviteter, och att man genom att utesluta människan från naturen kan återställa miljöns "naturliga tillstånd". Detta leder till landgrabbing och marginalisering av ursprungsbefolkningar.

Frågan om en rättvis omställning togs upp under COP27 och under COP28 enades parterna om att inleda en "dialog". Länderna i det globala nord vill i allmänhet inte erkänna den globala koldioxidbudgeten och sitt ansvar i arbetsgruppen för en rättvis omställning (Just Transition Pathway Working Group). De ville att

arbetet för en rättvis omställning skulle fokusera på den nationella nivån, och det var en stor utmaning att erkänna behovet av internationellt samarbete.

Regeringarna i det globala nordliga området anstränger sig nu att komma bort från principen om "gemensamt men differentierat ansvar". I den nuvarande texten från Bonn-mötet i år nämns endast "dialog" och inte förhandlingar. Där finns också ett mycket minimalt mål om handlingsplan och stöd till utvecklingsländer.

Alla dessa frågor skulle vara viktiga att ta tag i för att inte gå vilse i hela debatten. COP29 bör inte analyseras separat, utan snarare som en fortsättning på den nord-sydliga diskursen och debatten i hela COP-processen under de senaste tre decennierna.

Att följa COP bör inte börja och sluta under COP. Det bör skapas partnerskap med klimaträttviserörelser i den globala södern och europeiska klimaträttviskampanjer.

Arbetet med klimaträttvisa pågår året runt, även om det nu finns fasta tillfällen för globala aktiviteter, som Bonn-mötet i juni, klimatveckan under FN:s generalförsamling i New York och det årliga COP.

Klimaträttviserörelser i det globala syd kräver i allt högre grad att deras regeringar ska vara mer ansvars-

tagande och arbeta hårdare för att förmå regeringarna i det globala nord att ta sitt ansvar. EU:s åtaganden och politik ska vara rättvisa och stå i proportion till Europas koldioxidavtryck.

Några länkar för uppdateringar och organisationer att följa under COP, observera att detta är en begränsad lista:

Global Campaign to Demand Climate Justice – <https://demandclimatejustice.org/about/>

Climate Action Network – <https://climatenetwork.org>

Third World Network – <https://twn.my>

Asia Pacific Movement on Debt and Development – <https://apmdd.org>

Friends of the Earth International – <https://www.foei.org>

Global Forest Coalition – <https://globalforestcoalition.org>

Oil Change International – <https://archive.oilchange.org>

Fossil Fuel Non-Proliferation Treaty – <https://fossilfuel treaty.org>

Corporate Europe Observatory – <https://corporateeurope.org/en>

Förföljelser i skuggan av klimatmötet

Inför klimattoppmötet i Baku, COP29, har de azerbajdzjanska myndigheternas fängslande av fredsaktivister och akademiker, däribland dr Gubad Ibadoghlu och Bahruz Samadov uppmärksammats. Under de senaste åren har Azerbajdzjan bevittnat hårda angrepp på civilsamhället och på miljöaktivister. Human Rights Watch och Freedom House har rapporterat om 33 dokumenterade fall av åtal, frihetsberövande och trakasserier mot kritiker, oberoende grupper och media.

Den 21 augusti 2024 häktades Bahruz Samadov, kritiker av Azerbajdzjans politik i Nagorno-Karabach. Samadov, som haft kontakter med armeniska aktivister, står åtalad för "högförräderi" och riskerar ett fängelsestraff på 12 till 20 år.

Trots förväntningar om att värdskapet för ett internationellt evenemang som COP29 skulle kunna få de azerbajdzjanska myndigheterna att visa öppenhet, tyder rapporterna på fortsatta allvarliga inskränkningar av yttrandefriheten.

Det är viktigt att agera och kräva frigivning av dr Gubad Ibadoghlu, Bahruz Samadov och alla andra politiska fångar i Azerbajdzjan. Det azerbajdzjanska civilsamhället tystas systematiskt, viktiga röster utestängs från samtalet och förnekas grundläggande friheter. Gubads dotter Zhala Bayramova uppmanar aktivister och organisationer att "nämna våra namn och namnen på miljöförsva-

rare och fångar under COP29". Trots att hon själv har utsatts för tortyr i Baku är hon ivrig att delta online och försvara sin fars arbete mot korruption och för anställdas rättigheter i Azerbajdzjans olje- och gassektor. "Jag vill vara röst för dem som inte kan höja sin röst", säger Zhala och efterlyser solidaritet från det internationella samfundet.

I grannlandet Iran har miljöforskare och miljöaktivister utsatts för allvarlig förföljelse. I januari och februari 2018 arresterade iranska myndigheter flera medlemmar av Persian Wildlife Heritage Foundation för spioneri, och några av dem dömdes till långa fängelsestraff.

Situationen är oroande i många länder, även i de som säger sig värna om de mänskliga rättigheterna. FN:s särskilda rapportör har lyft fram olika taktiker som används för att underminera klimatprotester och noterat hur media ofta blandar ihop "störning" med "våld". I Sverige kritiserade till exempel FN:s särskilda rapportör för Århuskonventionen den plötsliga uppsägningen av en klimataktivist från hennes säkerhetsklassade jobb efter en mediekampanj. I Italien kan lagar om ekovandalism leda till fängelse i upp till fem år och böter på upp till 10 000 euro.

Över hela världen dödades över 2 100 miljöaktivister mellan 2012 och 2023 och Latinamerika hade de högsta våldsnivåerna, enligt den icke-statliga organisationen Global Witness.

Förtrycket är särskilt utbrett i konfliktdrabbade regioner. I Ryssland har olikfärdigt tänkande, som Boris Kagarlitskij, dömts till långa fängelsestraff för att ha motsatt sig kriget i Ukraina, medan andra stämplas som utländska agenter.

Ukrainska myndigheter har inlett 4 315 politiskt moti-

verade brottsmål mot oliktankande sedan kriget började.

I Vitryssland dömdes Olga Karach, grundare av International Center for Civil Initiatives "Our House", till 12 års fängelse i sin frånvaro för att ha skapat en extremistisk organisation.

I Danmark möter den palestinska solidaritetsrörelsen motreaktioner i media och krav på att finansiering av organisationer som ActionAid Denmark ska omöjliggöras.

Alla dessa exempel understryker ett bredare mönster där staten använder sin makt för att tysta oliktankande och kontrollera det offentliga samtalet.

När COP29 – den största samlingen av regeringar, icke-statliga organisationer och företag för klimatåtgärder – hålls i Azerbajdzjan, har världssamfundet möjlighet att skicka ett kraftfullt budskap om att världen ser på och att det politiska förtrycket inte kommer att stå oemotsagt.

Tord Björk

medlem i rådet för World Social Forum
och Internationella fredsbyrån

Natalia Zelewska

UNITED for Intercultural Action

Framställan om frigivning av alla samvetsfångar i Azerbajdzjan och säkerställande av ett säkert medborgerligt utrymme i landet: <https://www.cop29.host/petition>

Brådskande kampanj för omedelbar frigivning av Gubad Ibadoghlu: <https://www.amnestyusa.org/urgent-actions/urgent-action-drop-charges-and-release-gubad-ibadoghlu-azerbaijan-77-23/>

Framställan om frigivning av Bahruz Samadov: <https://www.rferl.org/a/petition-scholars-bahruz-samadov-arrest-release/33099856.html>

Greta Thunberg bojkottar COP29: "Greenwashing"

Klimataktivisterna Greta Thunberg kommer inte att delta i FN:s klimatkonferens COP29 eftersom den genomförs i ett oljeproducerande land.

<https://tidningensyre.se/2024/07-november-2024/greta-thunberg-bojkottar-cop29-greenwashing/>

Good COP eller bad COP? Få koll på stora klimatmötet

Nu pågår FN:s klimatmöte COP29 i Baku i Azerbajdzjan. Det här är några av sakerna att hålla koll på.

<https://www.nyteknik.se/samhalle/good-cop-eller-bad-cop-fa-koll-pa-stora-klimatmotet/4305086>

Amnesty: "Dags för länderna som orsakade all denna förödelse att betala"

Finansiering till världens fattigare länder lär bli den stora frågan under COP29 i Azerbajdzjan. Men det råder vitt skilda åsikter om vad som är tillräcklig finansiering, inte minst när det gäller skador och förluster. Samtidigt befinner sig redan idag miljontals människor på flykt i Afrika på grund av allt mer extrema väderförhållanden.

<https://tidningensyre.se/2024/10-november-2024/amnesty-dags-for-landerna-som-orsakade-all-denna-forodelse-att-betala/>

Tillsammans för freden

Några dagar efter den 7 oktober 2023, hörde Maoz Inon till dem som, som han uttryckt det, "förväntades hata". Men i stället började han argumentera för fred. Då var det nästan ingen, utöver den palestinske fredsaktivisten Aziz Abu Sarah, som ville prata med honom. Ett år senare är det så många som vill prata med honom och höra honom tala att han inte hinner med alla.

Påven förde fram Inons och Abu Sarahs syn på konfliktlösning under det senaste G7-mötet i somras. Det ledde till en formulering i den officiella kommunikén: *"Vi bekräftar att vi ska arbeta tillsammans – och med andra internationella partner – för nära samordning och institutionalisering av vårt stöd till civilsamhällets försök att bygga fred och se till att dessa blir en del i en större strategi som lägger den grund som behövs för en framförhållad och bestående fred för israeler och palestinier."*

Inon och Abu Sarah har satt fred i Mellanöstern 2030 som mål. Det går att lyssna på eller läsa artiklar av och om Inon och Abu Sarah lite överallt på nätet.

Aziz Abu Sarah

Maoz Inon

Här intervjuas Inon den 7 oktober i år i nyhetsprogrammet Democracy Now!:

<https://www.youtube.com/watch?v=7sT22JPV6-0>

Ett samtal mellan Maoz Inon och Aziz Abu Sarah kan du ta del av på

<https://www.iinteract.org>

Kriget i Gaza gör klimat-krisen värre

Utländska journalister får inte resa fritt i Gaza och har sedan den 7 oktober 2023 ytterst sällan släppts in över huvud taget. RSF, reportrar utan gränser, har nyligen sammanfattat situationen: <https://rsf.org/en/one-year-gaza-how-israel-orchestrated-media-black-out-region-war>

Därför finns det luckor även i informationen om ödeläggelsen av själva livsmiljön. Men utifrån satellitbilder kan ändå preliminära bedömningar göras. Den senaste kommer från unosat.org, en sajt som tillhör FN:s egen enhet för satellitanalys, och är från september i år. De analyserar odlad mark. Se

https://unosat.org/static/unosat_filesystem/3985/FAO-PAL-011_UNOSAT_A3_Gaza_Strip_Agricultural_DA_September2017-2024.pdf

Beroende på vilket område i Gaza det gäller, så har 67–79 procent av den odlade marken förstörts.

Den 9 januari i år uppmärksammade klimaträttvise-

journalisten Nina Lakhani i The Guardian en mera övergripande studie från forskare i USA och Storbritannien av miljökonsekvenserna efter de första 60 dagarna.

Den studien har sedan dess uppdaterats till att omfatta de första 120 dagarna och finns här:

https://www.qmul.ac.uk/sbm/media/sbm/documents/Gaza_Carbon_Emissions.pdf

Ställ om! ger här ett sammandrag av Lakhanis artikel, som kan läsas i sin helhet på:

<https://www.theguardian.com/world/2024/jan/09/emissions-gaza-israel-hamas-war-climate-change>

De första 60 dagarna efter den 7 oktober 2023 genererades utsläpp av 281 000 ton koldioxid. Över 99 procent kom från Israels flygbombningar och markinvasion.

Forskarna analyserade flygningar, pansarvagnar, bränslet till andra fordon och utsläpp som genererats vid tillverkning och användning av bomber, artilleri och raketer. Det motsvarade "uppeldningen av minst 150 000 ton kol".

"Nästan hälften av de totala utsläppen av CO₂ kunde härledas till amerikanska transportflygplan som fraktade militär utrustning till Israel."

Hamas raketer genererade cirka 713 ton CO₂, alltså motsvarande runt 300 ton kol.

Lakhanis påpekar att studien kommer lägligt, eftersom allt fler nu börjat ifrågasätta militärens ansvarsfrihet. Militärens utsläpp "hålls [oftast] hemliga och tas inte upp vid [UNFCCC:s] årliga överläggningar om vad

som ska göras för klimatet.” Utifrån de begränsade data om militära utsläpp som ändå rapporteras in, på frivillig basis, till UNFCCC framgår likväl att militären ”står för nästan 5,5 % av de årliga globala utsläppen av växthusgaser [...] endast [klimat]avtrycken från USA, Kina och Indien är större”.

Studien beräknade inte bara kolkostnaden för krigföring, utan också för återuppbyggnad. Redan i slutet av november 2023 hade cirka 100 000 byggnader raserats i Gaza.

”[M]ed dagens konstruktionsmetoder kommer [kolkostnaden] att [ligga på] minst 30 miljoner ton växthusgaser. Detta motsvarar Nya Zeelands årliga utsläpp av CO2 och är högre än 135 andra länders och territoriers utsläpp [...]”. Artikeln länkar till

<https://www.worldometers.info/CO2-emissions/CO2-emissions-by-country/>

Forskarna försökte även få med klimatpåverkan från redan existerande militär infrastruktur i området, eftersom situationen redan före 7 oktober 2023 var mycket svår. De beräknade kolkostnaden för byggandet av Hamas tunnlar och Israels ”järnmur”. Tunnelbygget

har genererat 176 000 ton och järnmuren 274 000 ton CO2-utsläpp.

Dessutom togs USA:s del i kolkostnaden med. ”Fram till den 4 december [2023] fanns rapporter om minst 200 amerikanska fraktflygningar som hade levererat 10 000 ton militär utrustning till Israel. Studien kom fram till att flygningarna slukade runt 50 miljoner liter flygplansbränsle och spydde ut omkring 133 000 ton koldioxid i atmosfären – det är mer än ön Grenada släppte ut [under hela 2023].”

Mot slutet av artikeln hänvisar Lakhani till forskning av Neta Crawford vid Oxford University. Hon har skrivit en bok om USA:s militära klimatavtryck. Enligt henne går, skriver Lakhani, ”ungefär 20 % av USA:s årliga utsläpp från militär verksamhet till att försvara fossila bränsle-intressen i området kring Persiska viken – en krishärd för klimatförändring som värms upp dubbelt så snabbt som resten av den bebodda världen. Trots detta är USA – som övriga NATO-länder – mest fokuserat på klimatkrisen som en fråga om nationell säkerhet, snarare än på hur de själva bidrar till den.”

Crawford citeras: ”Vi förbereder oss helt enkelt för fel risker”

Den 24 oktober gick en sorgmarsch i Stockholm för Gaza och Libanon, mot folkmord och miljökatastrof, från Odenplan. Den organiserades av XR och Palestine in focus. Kraven var eldupphör, sanktioner, stopp av vapenhandel och att Sverige ska ta emot patienter från Gaza.

Att Sverige inte tar emot patienter från Gaza är något som uppmärksammats sedan i maj i år, när EU:s hälsovårds-kommissionär bad alla medlemsländer att göra detta. Flera inrättningar, som Karolinska universitetssjukhuset, till

exempel, har sagt att de har resurser och är beredda. Här är en debattartikel från den 14 oktober om Sveriges senaste avslag på en ny begäran: <https://www.gp.se/debatt/jag-kanner-skam-som-lakare-nar-sverige-vagrar-varda-barnen-fran-gaza.8b047cca-da3c-4ac2-af09-90929b8d16db>

FN:s särskilda rapportör för de ockuperade palestinska territorierna, Francesca Albanese, intervjuas av CBC News Manitoba den 10 november, under sitt besök i Kanada: <https://www.youtube.com/watch?v=yupSjzRySnc>

Nu är det bara att tuta och köra

Miljöbalken är de lagar som kommit till för att reglera balansen mellan vårt intresse av att skydda naturen och de ingrepp vi gör i naturen. Där finns regler att följa för den som bedriver verksamhet som kan vara miljöskadlig. Den svenska militären ska få "snabbare processer" genom miljöbalkens regler.

Förslaget om "snabbare processer" innebär i praktiken att inga processer alls ska behövas. Militären gör bara en anmälan om vad man planerar göra, behöver inte invänta tillstånd.

Och givetvis är det numera inte bara svenska militären som slipper undan miljökontroll. Detsamma gäller för amerikanska militärer som kommer hit enligt DCA-avtalet, det så kallade förvarssamarbetsavtalet mellan USA och Sverige. Inte heller miljöfarlig verksamhet från andra Natoländer som övar i Sverige kommer att tillståndsprövas enligt miljöbalken.

Viktiga miljöfrågor lyftes bort från propositionen när DCA-avtalet snabbbehandlades våren 2024. I början på hösten kom förslaget om "snabbare processer",

det remissbehandlades och många enskilda personer och organisationer som fick information om planerna har varnat för konsekvenserna, bland annat föreningen ARV – Aktionsgruppen Rädda Vättern. Också kommuner, som Göteborgs kommun, vill se fortsatt tillståndsprövning. Om militären oroas över att tillståndsgivningen tar tid, så är det väl bättre att personalförstärka prövningen än att helt avstå, säger kommen. Naturvårdsföreningen har skrivit ett mycket välargumenterat remissyttrande.

Men till vilken nytta? Förslaget som skickades ut på remiss kommer att behandlas som en förordning, inte som en lagändring i Miljöbalken. Och förordningar kan regeringen ju bestämma om utan riksdagens godkännande.

Så detta förslag är redan beslutat.

Varför remissbehandling?

Varför demokrati?

I "Svenska folkets underbara öden" av Carl Grimberg, berättas det hur riksdagens inflytande kringskars på 1680-talet, och att folk satte upp hånfulla skyltar vid milstolpar på vägen mot Stockholm, med texten:

Vad göras kan är allerede gjort

I herredagsmän resen icke så fort

Tomas Magnusson

Naturskyddsföreningen står upp för naturen

Beatrice Rindevall

FOTO: JENS SÖLVBERG

David Kihlberg

Naturskyddsföreningens yttrande över promemorian Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret

Naturskyddsföreningen tackar för inbjudan till att yttra sig över promemorian och lämnar härmed sina synpunkter.

Sammanfattning

- Naturskyddsföreningen avstyrker förslaget i sin helhet. Beroende på hur omfattande den nya militära verksamheten blir i spåren av Natointrädet, kan skadorna på natur, miljö och människors hälsa bli allt från lokalt svåra effekter till förödande skadeverkningar om förslaget genomförs.
- Naturskyddsföreningens uppfattning är att det i dag existerande regelverket med omfattande undantag och företrädesregler i miljölagstiftningen för försvaret är fullt tillräckliga. Föreningen ser inget behov av ytterligare särreglering av försvarsintresset, tvärtom bör i huvudsak samma miljöregler som gäller för andra verksamheter gälla även försvaret i fredstid.
- I den mån miljötillståndprocesser i fredstid behöver snabbare handläggning, kan det förverkligas med de generella förslag som tas fram med detta syfte inom Miljötillståndsutredningen (KN 2023:02).
- Frågan om hur kärnvapen och komponenter i sådana teknologier hanteras måste förtydligas. Enligt föreningens mening bör Sverige ratificera FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, och i linje med konventionen införa ett förbud mot all hantering av

sådana vapenslag inom svenskt territorium. Det bör åtminstone klargöras att all hantering av kärnvapen faller under kärntekniklagens bestämmelser om kärnämnen.

- Naturskyddsföreningen ser särskilt allvarligt på inskränkningarna i tillståndsplikt och miljökonsekvensbeskrivningar, eftersom det kan innebära betydande miljöskador i onödan – med betydligt försämrad insyn och möjlighet att påverka för lokalbefolkning och miljöorganisationer.
- Föreningen föreslår att ett regeringsuppdrag om ett klimatanpassat genomförande som gagnar natur på de 17 platser som särskilt utpekats i avtalet i linje med 2021 års NATO Climate Change and Security Action Plan.
- Det är positivt att undantagen är konstruerade för att gälla endast i fem år, bättre än att de skulle gälla permanent. Även under fem år kan långtgående och irreversibla miljöskador bli verklighet.

Bakgrund

Natomedlemskapet innebär en lång rad politiska och militära förändringar som kräver lagstiftningsåtgärder för att leva upp till ingångna avtal och göra ett fullt deltagande i alliansen möjlig.

I den remitterade promemorian redogörs för de förändringar som försvaret står inför som en konsekvens

av bland annat avtalet om försvarssamarbete, Defense Cooperation Agreement (DCA), ett avtal som reglerar förutsättningarna för den amerikanska militärens närvaro i Sverige och tillträde till militära anläggningar, mark och vatten.

Avtalet ger "obehindrad tillgång" till militär verksamhet för amerikanska trupper, fartyg, flygplan och underleverantörer på 17 platser i Sverige. Flera av dessa platser är belägna i eller i närheten av känsliga natur- och kulturmiljöer, som Ravlunda i Österlen, Visby på Gotland och Berga innanför Stockholms södra skärgård. I tillgången till mark och vatten ingår bland annat lagring av försvarsmateriel samt bygg- och anläggningsarbete (artiklarna 3, 4 och bilagan). Verksamheten ska dock ske med "full respekt" för Sveriges lagstiftning (artikel 1).

Det rör sig inte bara om tillträde till svenskt territorium under krigstid eller i konkreta konfliktsituationer, utan om betydande befogenheter för en annans stats militära organisation att bedriva miljöstörande verksamhet på svensk mark även i fredstid.

Det framstår dessutom som högst oklart i vilken mån lagring och transport av kärnvapen ingår i verksamheten, eftersom kärnvapen inte skiljs ut från annan försvarsmateriel i något av avtalets definitioner.

Synpunkter

Inledningsvis ska nämnas att Naturskyddsföreningen har förståelse för att det ändrade säkerhetsläget innebär omprioriteringar och ett behov av förändringar.

Förslaget innebär emellertid mycket stora ingrepp även i fredstid i gällande miljölagstiftning.

Miljölagstiftningen kan i väsentliga avseenden ställas helt på undantag under fem år. Fem år som föreningen befarar kan förlängas.

Föreningen menar att det just på grund av vidden av den nya militära verksamheten behövs noggranna men effektiva provningar av det slag som faktiskt finns idag. Eftersom Defense Cooperation Agreement innebär en omfattande rätt till militära övningar, byggande och annan verksamhet i Sverige är det extra viktigt att verksamheten blir rätt från början. Det faktum att Sverige i avtalet också avtalat bort sin företrädesrätt för att lagföra brott från medlemmar i de amerikanska styrkorna mot bland annat miljölagarna talar också för vikten av bra förprovningar – innan problem uppstår.

Vi vill påminna om att ett robust miljöskydd, provningar och försiktighetsåtgärder mot miljöskador har en viktig roll att fylla i totalförsvaret. Energisäkerhet, skyddet av vattenresurser, inhemsk matproduktion och andra samhällsbärande system blir särskilt viktiga i konfliktsituationer. Detta är också ett tema som Nato uppmärksammat allt mer senaste decenniet.¹

Föreningen anser av dessa skäl att förslaget innebär alltför allvarliga risker för miljön och indirekt även totalförsvaret. Förslaget innebär att ta bort tillståndsprövningar för en rad storskaliga verksamheter (de blir istället anmälningsärenden), gör undantag från lagkraven på kunskapsunderlag och överför handläggningen av anmälningsärenden från länsstyrelserna till försvarsinsektören.

Utan den kunskapsunderbyggnad som dagens miljö-

tillståndsprövningar medför, kan dessa – i vissa fall sannolikt mycket storskaliga verksamheter – medföra problem som kunnat undvikas, och som blir mycket svåra och dyra att ändra i efterhand. Problem som kan få den i nutid aktuella tragedin med omfattande föroreningar av dricksvatten med miljögiften PFAS från militärövningar att framstå som högst begränsat i jämförelse.

Ytterligare en aspekt är att Sveriges försvarssamarbete med USA innebär en klar risk för att USA:s militär förvarar och använder PFAS-släckskum under övningar på svensk mark. Ett exempel finns i Japan (främst Okinawa) där enorma PFAS-läckage till miljön från USA:s militärbaser skett i samband med olyckor, spill och övning, vilket i sin tur lett till oåterkallelig förgiftning av dricksvatten och natur.²

Problemen med PFAS-föroreningarna gör det enligt föreningens mening tydligt att allt i dagens tillsyn och provning av försvarsanläggningar inte fungerar. Att då ytterligare avreglera och undanta militär verksamhet från miljöbalkens provningssystem ter sig inte ansvarsfullt och kan leda till befogad misstro, otrygghet och känslan av vanmakt hos de som bor i närheten av verksamheterna.

Problematiken med det remitterade förslagen ligger i helheten: då undantag ska kunna göras från reglerna om miljökonsekvensbeskrivningar kommer beslut att tas med sämre kunskapsunderlag. Detta skulle i någon mån kunna kompenseras om myndigheterna som tar emot anmälningarna om ny verksamhet själva har dessa kunskaper – men de myndigheter som har bäst översikt över regionala miljöfrågor, länsstyrelserna, berövas den uppgiften. Vidare ska stora ingrepp i miljön som hantering av kemiska ämnen, hamn- och flygverksamhet inte längre behöva tillståndsprövas – vilket innebär att om något blir fel så kan det inte rättas till i en överprövning. Att insynen från allmänheten försämrats bidrar också till problematiken.

Det bör vidare tilläggas att Försvarsmakten redan idag har betydande undantag och särlösningar jämfört med andra verksamheter, som till exempel företräde vid rimlighetsavvägningar (2 kap. 7 §), företräde framför andra riksintressen (3 kap. 10 § miljöbalken), undantag från reglerna om strategiska miljöbedömningar (6 kap. 3 §) och undantag från miljöorganisationers rätt att överklaga (16 kap. 13 § 2 st).

Föreningens ståndpunkt är att dessa särlösningar och undantag bör avvecklas. Samma miljöregler som gäller för andra verksamheter bör i huvudsak gälla även försvaret i fredstid. I alla händelser bör de omfattande fördelar som Försvarsmakten och totalförsvaret redan har vara fullt tillräckliga. Det är dessutom så att Miljötillsynsutredningen (KN 2023:02) är i slutfasen i arbetet med att ta fram genomgripande förändringsförslag för att snabba på provningsprocesserna generellt.

En särskilt angelägen fråga är hur kärnvapen och komponenter i sådana teknologier hanteras inom svenskt territorium. Både DCA-avtalet och de remitterade förslaget synes undvika frågan, och den svenska kärntekniklagen framstår som otydlig om tillståndsplikt och tillsynsansvar. Detta måste förtydligas – om inte annat genom ett klagande om att all hantering faller under kärntekniklagens bestämmelser om kärnämnen.

Föreningen anser att Sverige bör tillträda FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, och i linje med konven-

tionen införa ett förbud mot all hantering av sådana vapenslag. Sveriges riksdag har inte ratificerat konventionen, men inte heller beslutat att vi ska ha kärnvapen på svenskt territorium. Regeringen har uttalat att det är "ett suveränt nationellt beslut huruvida ett allierat land tillåter utplacering eller lagring av kärnvapen på sitt territorium", och att man "inte ser skäl" att ha kärnvapen på svenskt territorium i fredstid.³ Föreningen anser att det är demokratiskt viktigt att inte riksdagen de facto kringgå i denna fråga genom oklar lagstiftning och svårtolkade avtalsklausuler.

Inom Nato har vissa steg tagits för att minska verksamhetens oerhört stora klimatpåverkan. Under Natos möte i Bryssel 2021 antog alliansen en aktionsplan för klimat och säkerhet, med höjda ambitioner när det gäller klimatarbetet och anpassning av den militära verksamheten bland annat när det gäller övningar och anläggningar.⁴ Föreningen föreslår att ett regeringsuppdrag om ett klimatanpassat genomförande som gagnar natur på de 17 platser som särskilt utpekats i DCA-avtalet i linje med planen.

Frågan om förslaget förenlighet med EU-rätten

Föreningen är tveksam till om förslaget avses att användas på ett sätt som är förenligt med EU:s MKB-direktiv (direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt).

Direktivet innehåller mycket riktigt möjlighet till undantag från förpliktelsen att utföra miljökonsekvensbedömningar för försvarsverksamhet, artikel 1.3.

Bestämmelsen gäller endast verksamhet vars enda syfte är försvar och bara om en miljökonsekvensbedömning skulle inverka negativt på försvarssyftet. Denna bedömning ska ske från fall till fall.

I det remitterade förslaget har visserligen direktivets regler införlivats sett till ordalydelsen. Men av sammanhanget framstår det som om undantaget avses att användas ofta – rentav som någon form av huvudregel. Föreningen vill inskräpa att en sådan användning skulle strida mot den restriktivitet som gäller vid undantag i EU-rätten. Kommissionens vägledning understryker detta förhållande:

"Domstolens etablerade rättspraxis avseende undantagen visar dock att bestämmelsen bör tolkas restriktivt. I mål C- 435/97, Bolzano, gjorde domstolen följande uttalande om artikel 1.4 (nationellt försvar) i direktiv 85/337/EG: "Ett sådant undantag innebär således ett undantag från grundregeln om föregående miljökonsekvensbeskrivning enligt direktivet, och det ska därför tolkas restriktivt."⁵

Undantagen ska alltså tillämpas restriktivt och inte förstås som någon möjlighet till att göra avsteg från huvudregeln om behovsbedömning, miljökonsekvensbedömning och tillståndsplikt i någon större omfattning.

I kommissionens vägledning görs också klart att undantag från MKB-plikten medför att Sverige vid varje undantagsfall måste visa att undantaget skulle vara kontraproduktivt. En motivationsplikt, med andra ord.⁶

Detta remissvar har utarbetats av Oscar Alarik, chefsjurist.

För Naturskyddsföreningen,
Stockholm den 4 oktober 2024

Beatrice Rindevall, Ordförande
David Kihlberg, Chef, klimat och juridik

Noter

- 1) Se till exempel https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_91048.htm
- 2) Mitchell, PFAS Contamination from US Military Facilities in Mainland Japan and Okinawa, The Asia-Pacific Journal, 2020.
- 3) Se Utrikesutskottets betänkande, 2022/23:UU16, Sveriges medlemskap i Nato, sidan 9.
- 4) NATO, 2021 Climate Change and Security Action Plan, punkt 9.2 och 9.3. Källa: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_185174.htm
- Se även Barberini, NATO Green Defence: From the 2014 Green Defence Framework to the 2021 Climate Change and Security Action Plan, Springer, 2022.
- 5) Kommissionen, Vägledning om tillämpningen av undantag enligt direktivet om miljökonsekvensbedömning (2019/C 386/05), punkt 2.5
- 6) Ibid, punkt 2.1.

Naturskyddsföreningen i Lund bjuder på mycket nyttigt:
<https://lund.naturskyddsforeningen.se/material/>
Där finns studiematerial och tips på vad man kan göra.

Militärens miljöpåverkan i Sverige – luft-, mark- och vattenföroreningar

Sveriges försvarsmakt har en stor och ofta underskattad miljöpåverkan. Infanteriets fordon, stridsvagnar och vapen bidrar till luft- och markföroreningar. Marinens fartyg förorenar havet. Flygvapnets flygplan släpper ut stora mängder växthusgaser. Ammunition, bomber och sprängmedel orsakar allvarliga skador på mark och ekosystem, vilket har långsiktiga konsekvenser för miljön. Janne Dicander beskriver läget.

Infanteriets miljöpåverkan

Infanteriet utgör en grundläggande del av Försvarsmakten och inkluderar en rad olika fordon och vapensystem som orsakar betydande utsläpp och markförorening. Stridsvagnar, pansarfordon och terrängfordon används i stor utsträckning av infanteriet, och dessa saknar katalytiska avgasreningssystem. Dessa tunga fordon förbrukar mycket stora mängder dieselbränsle och släpper ut kväveoxider (NO_x), partiklar (PM) och andra skadliga ämnen som bidrar till luftföroreningar och klimatpåverkan.

Stridsvagnar och pansarfordon, som Leopard 2, är tunga maskiner, och deras drift leder till omfattande markskador genom komprimering av jord och vegetationsförstörelse. Under militära övningar i känsliga naturområden påverkas ekosystemet negativt. Enligt en rapport från Naturvårdsverket kan markens förmåga att återhämta sig efter att ha blivit förstörd av stridsvagnar ta flera decennier, vilket innebär långsiktiga konsekvenser för biologisk mångfald och markens funktionalitet.

Dessutom används vapen som kanoner, automatkarbiner och granatkastare i stor omfattning inom infanteriet. När dessa vapen avfyras släpps metallpartiklar och kemiska rester ut i omgivningen, vilket förorenar både luft och mark.

Militära fordon och luftföroreningar

Precis som infanteriets stridsvagnar och pansarfordon, saknar många militära transportfordon och bandvagnar som används av andra delar av Försvarsmakten katalysatorer. Dessa fordon släpper ut stora mängder kväveoxider, kolmonoxid, och partiklar direkt i atmosfären. Dessa utsläpp påverkar både människors hälsa och klimatet. Utsläpp från fordon utan katalysator bidrar till försämrad luftkvalitet, särskilt i de områden där militära övningar och transporter sker.

En rapport från Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) understryker att militära fordon utan katalysator är en betydande källa till luftföroreningar, särskilt under omfattande militärövningar. Dieselavgaserna från dessa fordon innehåller sotpartiklar som både skadar miljön och människors hälsa och bidrar starkt till klimatförändringar.

Marinens fartyg och havsföroreningar

Marina fartyg inom Försvarsmakten är också stora förorenare. Många av dem använder tung brännolja som drivmedel, vilket släpper ut svaveloxider (SO_x), kväveoxider och partiklar, samt koldioxid (CO₂). Dessa utsläpp har en påtaglig inverkan på luftkvaliteten över havet och kustnära områden och bidrar till förorening av havsvatten. Föroreningen påverkar marina ekosystem negativt och leder till skador på känsliga arter och livsmiljöer.

Enligt Havs- och vattenmyndigheten släpper militära fartyg också ut oljerester och andra farliga kemikalier i havet under övningar, vilket ytterligare försämrar havsmiljön. Dessa kemiska utsläpp skadar den marina miljön och kan påverka både fiskbestånd och andra havslevande arter.

Flygvapnet och klimatpåverkan

Svenska flygvapnets stridsflygplan, särskilt JAS 39 Gripen, är några av de mest bränsleintensiva maskinerna inom Försvarsmakten. Dessa stridsflygplan förbrukar stora mängder bränsle och släpper ut enorma mängder koldioxid och andra växthusgaser. Flygbränslet som används är inte lika strikt reglerat som civilt flygbränsle, vilket leder till större utsläpp av föroreningar. Utsläppen släpps dessutom ut på hög höjd, där de har större klimatpåverkan genom bildandet av kondensstrimmor och moln som ökar växthuseffekten.

En utredning från Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) visar att militära flygplan, inklusive JAS, bidrar avsevärt till Sveriges totala koldioxidutsläpp. Med tanke på den stora mängden bränsle som krävs för varje flygoperation, har flygvapnets verksamhet en påtaglig inverkan på klimatet.

Ammunition, bomber och markförstörelse

Militära övningar och stridssituationer innefattar användning av stora mängder ammunition, bomber och granater, vilket har omfattande miljöeffekter. När ammunition avfyras eller bomber exploderar, frigörs tungmetaller och kemikalier som förorenar mark och vatten. Detta leder till långvariga miljöskador, särskilt i de skogar och naturområden som ofta används för militära övningar. Tungmetaller som bly, koppar och zink kan

spridas till grundvattnet och påverka både vattenkvaliteten och markens näringscykler.

En studie från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) understryker att det tar årtionden att återställa marken efter militära övningar. Markstrukturen skadas allvarligt av explosioner, och vegetationen återhämtar sig mycket långsamt, vilket hotar den biologiska mångfalden. Militära övningar i skogs- och landområden orsakar även jorderosion och försämrar markens förmåga att lagra kol, vilket ytterligare påverkar klimatet negativt.

Janne Dicander

Referenser:

Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI), "Militära fordon och deras utsläpp", 2021.

Naturvårdsverket, "Kväveoxider och luftkvalitet: En analys av svenska utsläpp", 2020.

VTI, "Dieselutsläppens miljöpåverkan", 2022.

Havs- och vattenmyndigheten, "Föroreningar från militär sjöfart", 2021.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), "Klimatpåverkan från militära flygplan", 2020.

SLU, "Markföroreningar från ammunition: Effekter på jord och grundvatten", 2019.

Naturvårdsverket, "Militär verksamhet och markförorening", 2022.

Nico Edwards undersöker DEN GRÖNE KRIGAREN

Till sitt möte i september hade Stockholms fredsförening bjudit in Nico Edwards, född och uppvuxen i Stockholm men boende och verksam i London.

Åke Eriksson passade på att göra en intervju. Jan Vejstad fotograferade.

– Vad gör du i England?
– Jag har en fot i akademien och en fot i civilsamhället kan man säga, så jag jobbar både med akademisk forskning och med en rad olika organisationer och nätverk som verkar för fred, antimilitarism, klimat- och social rättvisa.

– På mötet talade du om att det växer fram en "grön" militarism, en så kallad militär grön omställning. Kan krigföring vara miljövänlig?

– Hur märkligt den än låter – för militärer över hela Västvärlden är detta inte en retorisk fråga. Deras svar är: Ja, det går att kriga "grönt"! De senaste fyra åren har vi sett en snabb ökning av klimatprojekt och klimataktionsstyrning inom västerländska militära sektorer, alltså gröna former av militarism och en militarisering av klimatkrisen. Storbritannien, där jag verkar, erbjuder ett särskilt intressant exempel. Med sin säkerhets- och utrikespolitiska deklaration 2021 så förnyade landet sitt åtagande att bli en global militärmakt – och i sam-

ma dokument lovade man att också göra nationen till en "världsledare inom klimatåtgärder". Så nu är den brittiska militära sektorn upptagen med att både utöka sin militära makt och göra sina militära metoder mer "miljövänliga".

– Det är lätt att avfärda såna här tokerier med att de försöker lura oss. Men om de nu tror på vad de säger och gör – hur tänker de då?

– Till att börja med så står det klart att militären ser klimatkrisen både som ett hot i sig och som ett hot mot den västerländska dominansen av världen. Sedan 2021 har vi sett en frenetisk lansering av policydokument som definierar vilka problem klimatförändringarna medför för västerländska försvarsmakter och som understryker behovet av militär klimataktion. Där sammanfogas hela den militära sektorn och bidrar till ännu närmare och mindre transparenta relationer mellan industri, regering, väpnade styrkor och kunskapsinstitutioner. Målet är att främja de västerländska staternas "gröna militära

makt.” Budskapet är tydligt: militär säkerhet är inte bara förenlig med utan en grundbult i klimatarbetet, och ökade militära utgifter och operationer är inte ett hot mot en stats nationella och internationella klimatåtaganden. Agendorna förespråkar inte bara militära lösningar på ekologiska kriser, utan positionerar även den militära sektorn som en ledare i den gröna omställningen.

– *För mig låter det som mannen som bara har ett verktyg – en hammare – och därför ser de uppgifter han ställs inför som något som kan fixas med en hammare. Allt han träffar på tolkas som varianter på spik. Militärer är tränade att slå ned fiender och då ser de klimatkrisen som en fiende som ska bekämpas med militära medel.*

– Ja så är det. USA:s armésekreterare säger så här i sin klimatstrategi: ”Det är dags att ta itu med klimatförändringarna och armén kommer att leda genom exempel”. Lika djärvt säger USA:s marinsekreterare: ”Marindepartementet kommer att ta itu med klimatkrisens angelägenhet och utnyttja vår makt att skapa förändring – som en miljöledare och en marknadsdrivare.”

– *Och i Europeiska Unionen är det samma där?*

– EU:s säkerhetsorgan, från Frontex till Europeiska försvarsbyrån, har utvecklat strategier för att bidra till the European Green New Deal, och positionera EU ”i framkant när det gäller att hantera klimatförändringar som en hotmultiplikator.”

– *Vad säger NATO, som vi svenskar nu är anslutna till?*

– NATO:s handlingsplan för klimatförändringar och säkerhet har redan gett militäralliansen titeln ”en oväntad drivkraft för klimatarbete.” Vissa går så långt som att spekulera i att NATO kan bli en ”Climate Alliance Treaty Organisation”. NATO själva hoppas att bli, ”den ledande internationella organisationen när det gäller att förstå och anpassa sig till klimatförändringarnas påverkan på säkerheten.”

– *Har de här resonemangen förts på de återkommande klimatmötena som världens länder har?*

– Ja, vi ser en tydlig ökning av framförallt västerländska militära aktörer på FN:s årliga klimatmöten. Bland andra anordnar nu USA:s försvarsdepartement och NATO:s generalsekreterare återkommande event med fokus på klimatkrisen som ett geostrategiskt dilemma. Under COP26 i Glasgow sa den dåvarande brittiske försvarsminister Ben Wallace:

”Vi har en stark skyldighet att säkerställa att våra styrkor levererar en hållbar insats. ... [M]en vi kommer också att behöva hantera konsekvenserna av en misslyckad klimatpolitik ... av migrationsströmmar, av nedbrytning av samhällen, av strider om sällsynta resurser, av gränsfriktioner som utan tvekan kommer att öka när klimatförändringen tilltar.”

Detta citat fångar, för mig, de två primära strategiska fiktioner som driver den militära gröna omställningen: För det första idén om att krigföring – inklusive materiel och operationer – kan göras ”grön”. Gröna militära medel behövs då för att upprätthålla militär överlägsenhet i en värld med netto-noll utsläpp. För det andra att militär makt måste expanderas och anpassas för att säkra västerländska nationer och deras allierade mot en rad klimatrelaterade hot, det vill säga, för att styra det kommande klimatkaoset.

– *Det låter som så många andra som gärna vill bidra*

till den gröna omställningen, men bara om de kan få behålla sin plats i systemet och fungera som vanligt. Ett exempel är bilisten som gärna köper en el-bil om han har råd, men som inte kan tänka sig andra sätt att färdas. Berätta mer om vilka tankemönster du hittat!

– I mitt kartläggande av den militära klimatpolitiken så identifierar jag tre nyckelteman i argumenteringen för militariseringen av klimatkrisen. Först har vi vad jag kallar på engelska, ”the chaos case” – eller berättelsen om det totala klimatkaoset. För att rättfärdiga klimatförändringar som ett militärt problem måste klimatkrisen först fastställas som ett nationellt säkerhetshot. Militär klimataktion bygger därför på berättelser om klimatförändringar som en ”hotmultiplikator” som genererar ”kaskadrisker” med allvarliga geostrategiska konsekvenser. Detta är en grundpelare i västerländsk politik, trots en genomgående brist på vetenskaplig bevisföring. Detta narrativ mobiliserar en rad av vad jag kallar ”danger tropes”, kanske ”faro-kategorier” på svenska, som tillsammans skildrar en global framtid som sitter fast i klimatkaos. I denna framtid är världen härjad av massiv okontrollerbar ”klimatmigration”, ökande ”klimatkonflikter” och fullskaliga ”klimatkrig” som utkämpas om tillgången till alltmer ”knappa” eller ”sinande” resurser. Dessa narrativ normaliserar militären som en ”klimatkrigare” som försvarar den brittiska nationen och dess allierade i alla de ”strider” som genereras av klimatförändringar. För att göra klimatfrågor begripliga inom militära infrastrukturer och tankesätt skildrar det militära klimatarbetet klimatförändringar som en annan geostrategisk motståndare; en fiende som ska bekämpas med militära medel.

– *Då är fienden som ska bekämpas utpekad, men hur får de till det där med grön krigföring?*

– Om ”kaosargumentet” beskriver militärens skildring av klimatförändringar på ett sätt som rationaliserar militärens närvaro och syfte i en klimatförändrad värld, så positionerar ett annat narrativ den militära sektorn som oundgänglig för den gröna omställningen – ja, till och med som en egen ”driver of climate action.”

”Vi är redan i framkant av den nya och växande gröna militära agendan” stoltserar Storbritanniens militära hållbarhetsstrategi och framhåller hur ”Försvaret kommer att spela en ledande roll i att stödja bredare brittiska mål för klimatförändringar” samtidigt som det bygger ”internationella koalitioner för grönare och mer hållbara militärstyrkor.”

– *Jamen här hjälper inte min modell med hammaren längre. Här får fantasin vingar och verkar kunna flyga hur långt som helst. Jag anar ett självbedrägeri som annars är vanligt hos drogmissbrukare.*

– Militärens klimatfantasi har sannerligen inga gränser! För att hjälpa till att driva klimatåtgärder så tilldelar den militära sektorn sig själv fyra nyckelroller: Först har vi klimatkrigaren, som verkar för att säkra västerländska nationers tillgång till de resurser som behövs för den gröna omställningen. Sedan har vi militären som naturvårdare, som skyddar biologisk mångfald på sina militärbaser och som exporterar militariserade former av naturvård till den globala södern. Och för det tredje har vi ”the humanitarian first responder”, en roll genom vilken militärens mandat utökas till att inkludera allt fler uppdrag under naturkatastrofer. Sist men inte minst kom-

mer militärens centrala roll i att komma bort från fossila bränslen – genom att öka sina insatser på digitalisering och elektrifiering och därigenom ”spela en avgörande roll” i att förverkliga nationens Net Zero-vision – det vill säga, för att bidra till att skapa ”en säkrare, mer hållbar och sammankopplad värld”.

– *Tror de på det här själva?*

– Nej, de drivs ganska uppenbart av den strategiska nödvändigheten att minska de militära operationernas beroende av fossila bränslen. En central aspekt i visionerna om militären som en drivande klimataktör är det underliggande löftet att ”en grönare försvarsmakt” erbjuder en massa operationella fördelar.

– *Vi har pratat om militärer och politiker. Men en annan viktig aktör i sammanhanget är väl krigsindustrin?*

– Absolut! För att skörda fördelarna med ett grönare försvar måste man först tro att krig kan göras miljövänligt. Trovärdigheten i detta påstående beror helt och hållet på utvecklingen av gröna militära teknologier. Detta placerar militärindustrin i centrum av den militära gröna omställningen. Vid sidan av militären som klimatkrigare framträder vapenindustrin som garant för den liberala världens hållbara framtid – som en blomstrande försvars-industriell bas utan vilken vi inte skulle ha någon fred, ingen demokrati och därmed inga förutsättningar för klimataktion.

– Vapenföretag har alltså börjat marknadsföra sig själva som oumbärliga i den gröna omställningen?
– Ja, med budskap som "protecting people and planet", "we defend people, we defend nature" och "creating products for a safer and more sustainable future."

– Och vad erbjuder de till försäljning?

– De lovar att utveckla algdrivna stridsflygplan, solenergidrivna drönare, låg-koldioxid riktad energi eller laservapen, stridsvagnar som drivs med litiumjonbatterier, biologiskt nedbrytbara sprängämnen och frö-spridande kulor. Så "försvarar" vapentillverkarna nu människorna och planeten, "passionerade" som de är att bevara den för framtida generationer. Uppenbarligen finns det mycket pengar att tjäna på att sälja idén om att krigföring kan bli miljövänlig.

– Och vad lägger de ut för krokar för att vanliga aktiesparare ska satsa en slant på det här?

– Den europeiska vapenlobbyn satsar en massa energi och pengar på att sprida idén om att vapenindustrin är en hållbar investering – det vill säga, vapenföretag är miljömässigt och socialt ansvarstagande företag och ska därför inte uteslutas från de så kallade hållbara investeringskriterier som blivit allt vanligare. Till exempel skriver föreningen Aerospace and Defence Industries Association of Europe att "det finns en inneboende, men ofta försummad koppling mellan hållbarhet och försvar: Försvar är en avgörande komponent för säkerhet, och säkerhet är en förutsättning för all hållbarhet." Den europeiska vapenindustrin vill framstå som garant inte bara för fred och välstånd, utan också en hållbar framtid och säger att "genom att säkerställa vår säkerhet gör europeiska försvarstillverkare ett direkt och livsviktigt bidrag till en mer hållbar värld."

– Så, vad kan vi dra för slutsatser av allt detta?

– Militärens löften om grön krigföring och prognoserna om närstående klimatkaos ser jag som en form av klimatarbete som, självfallet, inte syftar till att bevara planeten. Genom "less fuel, more fight" är det militära klimatarbetet istället utformat för att göra västerländska stater bättre på krig samtidigt som det fortsätter att främja västerländska eliters "välstånd" genom militära medel.

– "Mer pang för pengarna", alltså. Hur påverkar allt detta politiken? Hur påverkar det vår vardag?

– Det samtida fokuset på både "växande" och "grön" militär aktivitet, och det enorma beroendet av militärindustriella tekniska lösningar för att lösa militärens klimatproblem, tjänar två motsatta syften: För det första, så förstärks statens centralisering av krigsförberedelser. För det andra, så fördjupar omställningen nationens beroende av djupt skadliga former av resursutvinning och energianvändning, både gröna och icke-förnybara.

– Hur kan vi i freds- och klimatrörelsen svara?

– För att slå hål på dessa fantasier fokuserar jag på två centrala kritikområden: militärens enorma påverkan på miljö och klimat, samt på de "apolitiska" resenärer som används för att framställa militären som en lösning på klimatkrisen. Dolda bakom löfterna om grön krigföring finns de enorma eko-sociala konsekvenserna av vapenproduktionen och upprätthållandet av militär makt. Krigföring har en enorm påverkan på miljö och klimat, som sträcker sig över såväl freds- som krigstider, både på och bortom de aktiva slagfälten.

– Kan du beskriva närmare hur den påverkan ser ut?

– Utöver mer direkta skador, så som förstörelse av naturområden och skador på miljö känslig infrastruktur som fossila kraftstationer eller kärnkraftverk, så medför krig och militarism en lång rad "långsamma" eller "indirekta" former av våld som vi inte alltid tänker på. Till dessa hör utsläpp av fossila bränslen, gifter och farligt avfall, avskogning, jorderosion, förlust av våtmarker och habitat, vattenföroreningar och så vidare. Det här gäller både aktiv krigföring och krigsförberedande verksamhet så som gruvsdrift, framställandet av sprängämnen, vapentester och militära övningar.

Krigshandlingar förgiftar genom användning av explosiva vapen i befolkade områden eller odetonerad ammunition – som landminor och klustervapen. De bidrar till att göra jordbruksmark och urbana områden obeboeliga hela årtionden efter att en konflikt har tagit slut. De så kallade Rainbow Herbicides som USA använde i Vietnam förgiftade de lokala ekosystemen med dioxin, vilket kan finnas kvar i över 100 år. Nästan fem decennier efter kriget föds vietnamesiska barn fortfarande med nedärvda missbildningar. Ändå tog det USA:s regering tjugo år att bryta med sin välsmorda berättelse att Agent Orange var ett "harmnlöst ogräsmedel", samtidigt som man tystade alla bevis om motsatsen.

– Mitt i eländet får vi väl vara glada att kärnvapnen hittills inte använts?

– De stora domedagsraketerna väntar i sina gömslen, men radioaktivt strålade vapen med så kallat "utarmat" uran, är något som redan tillverkas och används. När radioaktiviteten från dessa vapen når marker, näringskedjor och grundvatten eller tränger in i människor och djur, fortsätter den att orsaka genetisk nedbrytning och dödliga sjukdomar hela generationer efter att ett krig officiellt har avslutats.

Utarmat uran har använts i stridsvagnar och ammunition, främst av amerikanska och brittiska styrkor i de två Irakkrigen, samt av USA i Syrien 2015 och av NATO i deras bombkampanjer mot Jugoslavien på 90-talet.

Utarmat uran är en biprodukt av kärnkraftsproduktionen som det amerikanska försvarsdepartementet gladeligen erbjuder europeiska och amerikanska vapenproducenter efter ett halvt sekel av ackumulerat kärnavfall. Även om det är "utarmat" innehåller det fortfarande spår av plutonium och strålningen har en halveringstid på 4,51 miljarder år.

All typ av vapenproduktion, inte bara "extrema" vapen som utarmat uran, har fruktansvärda konsekvenser för miljön, för människor och djurliv över generationer – i krigszonerna där de används, i områdena där de utvecklas och testas, och bland de samhällen där militära mineraler som uran bryts, oftast i den globala södern eller bland redan marginaliserade grupper.

Sida vid sida med sina löften om grön krigföring, moderniserar och utökar för tillfället alla västvärldens kärnvapenstater sina arsenaler. Storbritannien har ökat antalet kärnvapenstridsspetsar som nationen får ha i sitt lager, medan USA har nästan 2 000 kärnvapenstridsspetsar i beredskap för avfyring. Båda dessa stater förser den ukrainska armén med ammunition stärkt med utarmat uran – något som fått Ryssland att säga att de kommer att svara "därefter".

De styrande i USA och Storbritannien fortsätter att

kalla utarmat uran för ett "säkert" och "konventionellt" vapen, trots de 33 år av bevis vi nu har på det utarmade uranets urskillningslösa skada över generationer.

– *Om vi ändå ska försöka hitta något litet ljus i mörkret – är det inte bra om en stridsvagn inte bränner dieselolja?*

– Jo, men även här måste vi vara varsamma med militärens klimatloften. USA:s försvarsdepartement är den största institutionella konsumenten och utsläpparen av fossila bränslen i världen. NATO står för mer än 50% av världens militära utgifter, och det här är utgifter som leder till ökad icke-förnybar energiförbrukning och ökade koldioxidutsläpp. Storbritanniens militärindustriella sektor har ett årligt koldioxidavtryck som är större än mer än 60 länder av mindre storlek.

Om världens militärer vore ett land så skulle dess nationella koldioxidavtryck vara det fjärde största i världen på 5,5% – ett avtryck som är både större än Rysslands och större än den globala civila luftfarten.

Ändå gapar det stora hål i data och rapportering kring militära utsläpp, och militära sektorer njuter fortfarande av ett så kallat "frikort" från internationella klimatavtal och behöver inte delta i nationella målsättningar för att minska koldioxidutsläppen.

– *Om du ska sammanfatta din kritik av hur militären tänker, vad säger du då?*

– De argument som används för att framställa militären och vapenföretag som klimataktörer bygger på extremt tydliga former av vad vi på akademisk jargong kallar *reduktionism*, *determinism* och *essentialism* som gör det möjligt att presentera ekologiska förhållanden som på något vis separerbara från sina sociala historier och politiska kontexter.

Antagandena kring resursknapphet, klimatkonflikt, klimatismigration och klimatkrig – det vill säga "the danger tropes" som ger kraft till klimat-säkerhets-agendan – är alla beroende av avpolitiseringsen av de sociala och ekonomiska förhållanden som orsakar klimatförändringar och konflikter från första början. Man vill inte se de sociala förhållanden som tvingar människor att migrera.

Stridigheter uppstår inte på grund av en mänsklig evolutionär benägenhet för våld eller en "naturlig" brist på vatten, utan på grund av vårt systems ojämlika fördelning av livsmedel. I stället för att se de politiska beslut, maktrelationer, sociala strukturer eller ekonomiska orättvisor som ligger bakom både miljöförstöring och sociala konflikter skyller man helt enkelt på klimatet och miljön – som om "extrema väder" orsakar migration. Man är blind för att den globala industrin orsakat de extrema vädren.

Sammantaget främjar den militära gröna omställningen en form av klimataktion som stärker militarism, genererar mer krig och ökar den militära sektorns beroende av resursutvinning. Genom att beskriva klimatförändringarna i termer av närstående kaos, mot vilket den sittande makteliten och dess intressen måste säkras, så mobiliserar militär klimataktion en form av "apokalyps-politik" – där världen ses utifrån de militärstrategiska behov som uppstår när stater börjar planera för hypotetiska apokalyptiska scenarion.

Scenarion som geopolitisk tävling om tillgång till naturresurser. I stället för att försöka förebygga eller mildra apokalyptiska utfall, så förlitar sig den här politiken på trovärdigheten hos berättelserna om oundvikligt kaos och rustar sig för att förbereda sig för apokalypsen på ett sätt som gör den mer sannolik.

Militariseringen av klimatkrisen står alltså för en typ av politik som är ämnad att reproducera vårt rådande system – inte för att upprätthålla livet på jorden, utan för att upprätthålla det som den mexikanska Zapatist rörelsen kallar "the one world of the powerful" – en värld som är inställd på att konsumera alla andra världar, alla andra typer av ekosociala relationer.

Att framställa militären som en klimataktör förutsätter att den militära sektorns egen roll i att orsaka ekosocialt sammanbrott förnekas.

– *Då vill jag ändå ställa frågan: vad bör göras?*

– Det bjuds såklart på kraftfullt motstånd mot militärens försök till att tysta icke-militära svar på ekosociala kriser. Bara det faktum att vi har samlats här i Stockholm

"There can be no climate justice without social justice, and there can be neither without demilitarisation. It's time for the broader peace movement to acknowledge these links..."

... and help raise the voices of those who are most impacted by climate and environmental crises."

- Nico, WRI climate crisis working group

Krigsmotståndarnas international

www.wri-irg.org

idag är ett exempel på detta. Över hela världen kan vi just nu se en uppslutning bakom demilitarisering som en strategi för klimaträttvisa.

Under de senaste två åren har vi sett en otrolig explosion av akademiska och kampanj-initiativ som sammanför krig och fred, militarism och polisiär makt, social rättvisa, klimatförändringar och bredare ekologiska utmaningar till gemensamma kamper.

Vi lever i en tid där globalt krig och klimatförändringar eskalerar sida vid sida, och detta har fått både rörelser och allmänheter att inse vidden av hur dessa skador är sammanlänkade och hur de måste hanteras tillsammans.

Inom de nätverk jag jobbar med så ligger fokus på de fyra D:ena: *Demilitarisering*, *Dekriminalisering*, *Dekarbonisering* och *Dekolonisering*. Det bildar en stark grund för motstånd mot krig, social orättvisa och miljömord.

- *Ge några exempel!*
- De pågående fasorna i Gaza är särskilt demonstrativa för hur alla dessa saker är kopplade – från militarism till utvinning till kolonialism till kriminalisering. Kriget i Gaza har gjort det uppenbart hur de främsta skaparna av och profitörerna på krig och klimatkatastrofer, väpnad konflikt och kolonial ockupation, är desamma.

På grund av dessa kopplingar har konflikten utlöst en helt ny våg av solidaritets-, freds- och klimatrörelser, och lanserat nya samarbetskampanjer som riktar in sig på

det faktum att det inte kan finnas någon klimaträttvisa utan dekolonisering och demilitarisering.

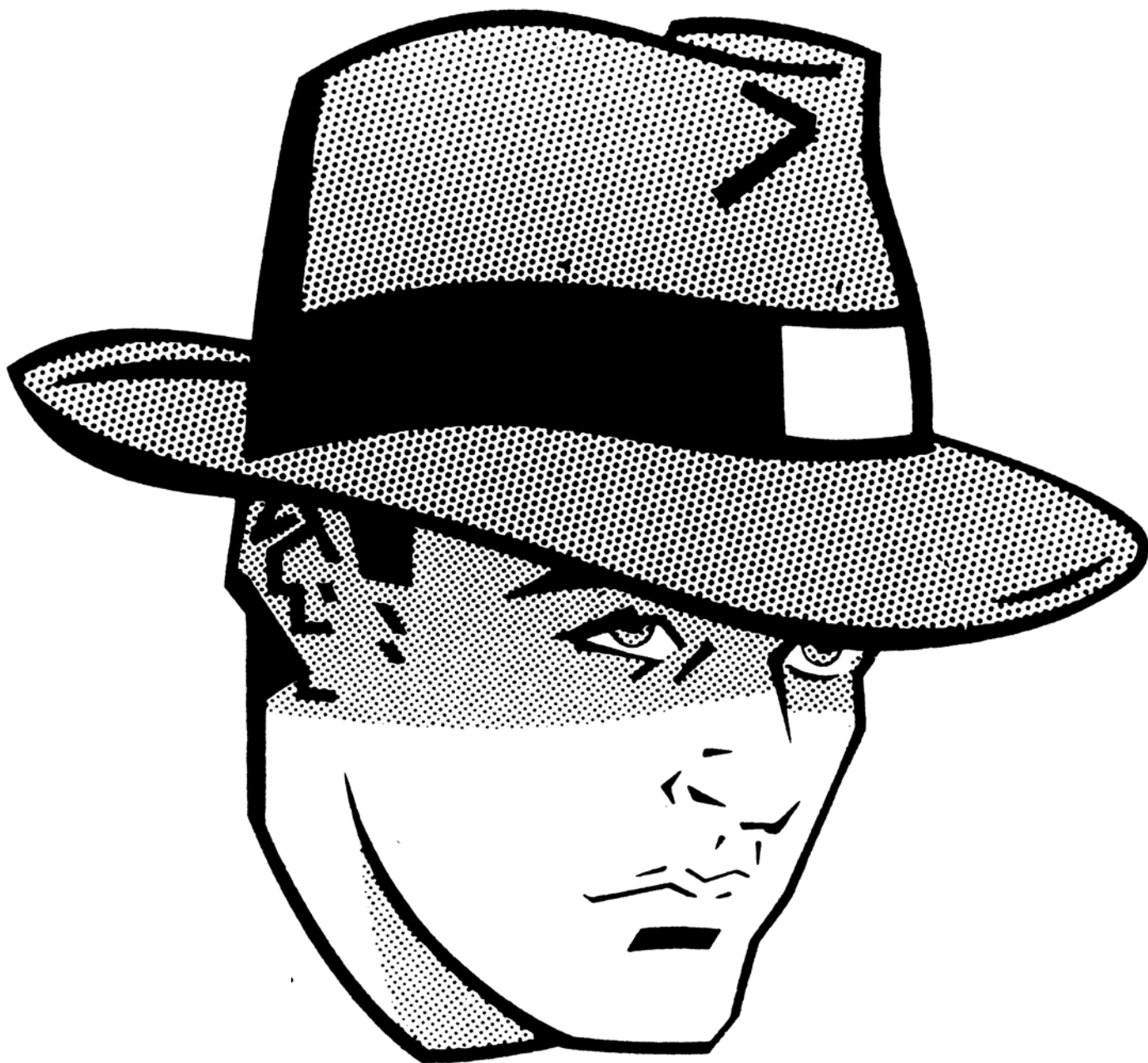
Det absurda i hur våra globala klimat- och fredsstyrningsmekanismer fungerar – eller snarare inte fungerar – blev också tydligt när COP28 hölls i Dubai i december förra året medan Gaza bombades bara några kilometer därifrån.

- *Vad har du kommit fram till?*

- I kontrast till påståendena om säkerhet, fred och hållbar utveckling som sprids med narrativen kring klimatsäkerhet och grön krigsföring, så leder det fortsatta beroendet av militära säkerhetsdoktriner och militariserade former av klimataktion till mer våld, mer ekologisk nedbrytning och mer osäkerhet.

Genom att insistera på rättvisa och det ömsesidiga beroendet mellan oss människor och alla andra levande ting på jorden, så kan vi avslöja dessa militariseringsprocesser för vad de är och vilka intressen de tjäna, och istället arbeta mot holistiska, icke-militära former av reparation, omvårdnad och ömsesidig hjälp.

Utmaningen för freds-, klimat- och rättviserörelserna är att först och främst inse i hur hög grad våra "kamper" hör samman – samt börja visualisera och praktisera alternativa former av ekosociala relationer där militarism, rasism, sexism och rovdrift på naturresurser inte har någon plats. Det vill säga, total systemförändring!

På 1950-talet, när Sverige förberedde tillverkning av en egen atombomb, spred myndigheterna information till medborgarna om vad som kunde göras om vi blev angripna med kärnvapen. Ett tips var att fälla ner hattbrättet så att ögonen skyddades.

De hemliga planerna på svenska atomvapen avslöjades. Det hölls möten, skrevs insändare och demonstrerades. Kvinnorna i socialdemokratin var en drivande kraft i det arbetet. Projektet stoppades.

Bara den som vill ha atom-bomb behöver kärnkraft

Detta eviga tjat om kärnkraft som nyckel till vår lysande framtid! KristerSSon, Busch, Åkesson och liberalskämten Pehrson. Ständigt kärnkraft, kärnkraft, kärnkraft.

Det är såväl faktaresistent som ansvars- och historielöst. I själva verket är det ett förnekande av ett existentiellt hot mot mänskligheten: kärnvapenkriget.

Vad var det Robert Oppenheimer, fysikern som ledde den amerikanska atombombstillverkningen, sa efter den allra första provsprängningen i New Mexico den 16 juli 1945: "Vi visste att världen aldrig skulle bli densamma. Några skrattade... några grät... men de flesta av oss var alldeles tysta." Den tystnaden råder även idag.

Kärnkraften föddes 6 augusti 1945. I en våldsam och tidigare inte skådad gigantisk explosion. 120 000 människor och en stad som hette Hiroshima förintades. Tre dagar senare var det hamnstaden Nagasaki. 80 000 döda i ruinerna. Det som åstadkom detta var sex kilo rent plutonium.

Plutonium är en sällsynt mineral och när USA och sedermera Sovjetunionen, England, Frankrike, Kina, Indien, Pakistan, Israel, Nordkorea skapade sina atombomber har det enklaste sättet att säkerställa tillgång på plutonium varit att starta kärnreaktioner i kontrollerade former för att bearbeta uran. Enkelt uttryckt: atomkraftverk var och är en del av tillverkningen av atombomber. Eller så här: ett atomkraftverk är en utdragen och i bästa fall kontrollerad atombomb. För att kamouflera denna militärstrategi kallade man anläggningarna

atomkraftverk och pekade på att elproduktion kan ske. Vi kokar vatten och får turbiner att snurra! Så invigde den brittiska drottningen Elisabeth 1955 "världens första atomkraftverk" också känt som anriktningsanläggningen Sellafield.

Även i Sverige byggde man i hemlighet ett atomkraftverk för att framställa vår egen atombomb. Först på experimentstadiet mitt i Stockholm (!) 1954, sedan en större i Ågesta.

På 1950-talet var freds rörelsen stark. Krigets helvete, inklusive Hiroshima och Nagasaki, var inte glömt. Atombomberna över de japanska städerna ville man inte koppla samman med kalla krigets upprustningsproduktion av plutonium. Således förordades ett namnbyte från atomkraft till det kärnfamiljklingande begreppet kärnkraft.

Till Sellafield skickades också det svenska avfallet sedan vårt eget hemliga bombprojekt avbröts 1972. Under 1990-talet var Ryssland adressat. Så våra svenska atomkraftverk hann med att beväpna både brittiska och ryska atombomber. Numera ska vårt avfall ner i urberget i väntan på att 100 000 år ska glida förbi. Den globala mängden använt kärnbränsle i tillfälliga förvar är idag runt 400 000 ton. Hur det blir med denna gigantiska mängd är oklart.

Det är atombombsländerna som driver på att kärnkraft måste finnas. Denna militärindustriella koppling mellan tvillingarna kärnvapen och kärnkraft hörs

aldrig i dagens politiska debatt. Varken av motståndare eller de som faktaresistent ropar på kärnkraft som en snabb, klimatvänlig och nödvändig fix. Inte ens nu när dess risker i det pågående ryska anfallskriget i Ukraina gör Europas största kärnkraftverk Zaporizjzja till en bokstavligen tickande bomb. Inte heller i dagens galopperande militära upprustning talas det om kärnkraften och hur dessa svår försvarade anläggningar kan vara katastrofala militära måltavlor. Kanske hade insikten varit större om terroristerna på det fjärde planet elfte september inte hade störtat på en åker utan hade nått Harrisburg, i efterspelet betraktat som ett av de mest troliga målen.

Global utbyggnad? Existerar inte bortom Ebba Buschs fantasier. Det finns cirka 400 reaktorer i 38 länder som, när de inte har stoppats av en eller annan anledning, är i gång. Allt äldre. Allt farligare. Tänk bara på sommaren 2023 då hälften av de franska anläggningarna stod stilla i månader för att kylvattnet var för varmt i klimatkrisens tid. De nyprojekt som trots allt finns präglas av eviga förseningar och galopperande kostnader.

Ta "Framtidens reaktor" Olkiluoto 3 i Finland. Bygget startade 2004 med planerad invigning 2009. För ett drygt år sedan startade reaktorn, mänsklighetens näst dyraste byggnad i historien: över 100 miljarder kronor! Är Olkiluoto 3 ett undantag? Inte alls. Den franska reaktorn Flamanville 3, av samma typ, är idag mer än tio år försenad och priset har skenat till runt 200 miljarder kronor samtidigt som det brittiska projektet Hinkley Point

C är flera år efter plan med en uppskattad slutnota på 300 miljarder kronor för två reaktorer. Av de tio dyraste byggnaderna i världen är redan idag sex kärnkraftverk!

De populära och populistiska förslagen om kärnkraftverk i små billiga byggsatser (SMR) förtränger att detta är på ett experimentstadium. Ryssland ligger först. Kanada har planer för 2028. Om inte det stora kriget hinner före.

Det i grunden viktigaste skälet till att kärnkraften ska bort som ett led i att världen måste avrustas från kärnvapen formulerade redan Albert Einstein. Han var 1900-talets störste fysiker och Robert Oppenheims idol. Tillsammans med filosofen och Nobelpristagaren Bertrand Russell skrev han 1955 det manifest som startade Pugwash-rörelsen: "Vi uppmanar, som människor till människor: kom ihåg din mänsklighet, och glöm resten ... Om du inte kan det får du räkna med risken att hela världen dör."

Denna sorgligt marginaliserade rörelse samlar än idag vetenskapsmän runt om i världen som har insett att kärnklyvning inte bara skapar undergångsvapen utan också enorma mängder av för människan giftiga ämnen. De redan inträffade katastroferna talar sitt tydliga skrämmande språk.

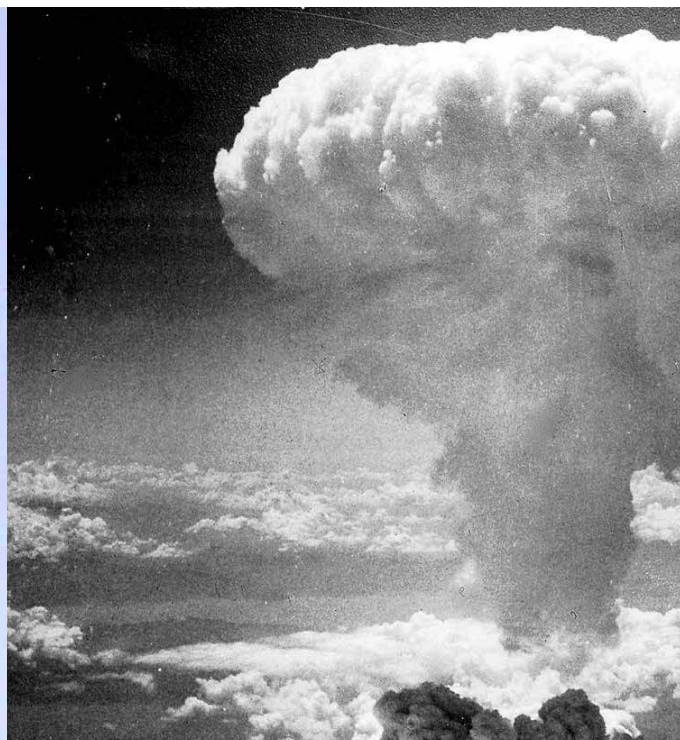
Anden som rymde ur flaskan 6 augusti 1945 måste fångas in och förseglas. Inte bara i 100 000 år utan för evigt.

Gunnar Bergdahl

Ända sedan atombomberna föll över Hiroshima och Nagasaki har världens fredsaktivister arbetat för att de aldrig ska användas igen. 2008 bildades ICAN som Svenska Freds är del av. Arbetet ledde hela vägen fram till en FN-konvention om förbud mot kärnvapen. Förbudet trädde i kraft 22 januari 2021. Sverige har ännu inte ratificerat, det vill säga gjort förbudet till sitt. Arbetet för att få fler länder att ansluta sig till förbudet fortsätter.

<https://www.icanw.org/>

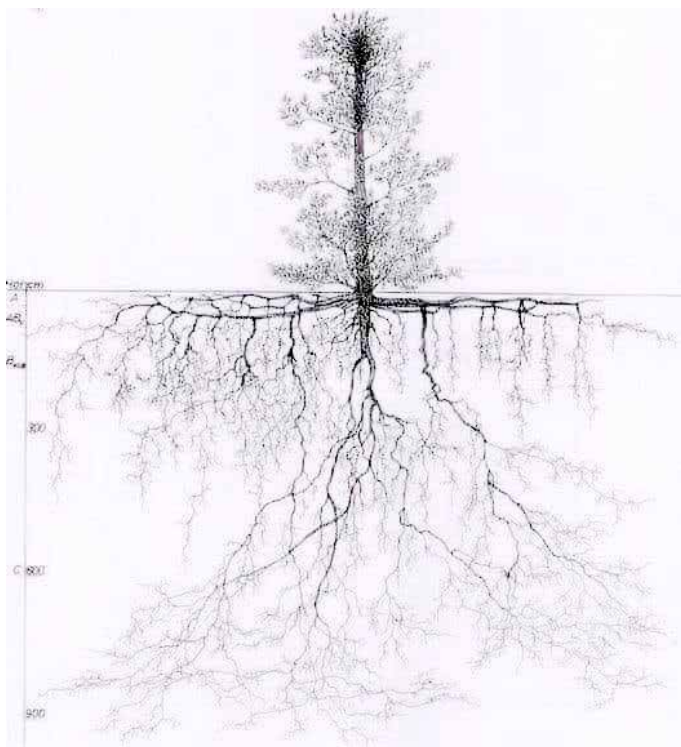
Nihon Hidankyo är en japansk gräsrotsrörelse av överlevande från atombombarna i Hiroshima och Nagasaki vilka ofta kallas för hibakusha. Rörelsen tilldelades **Nobels fredspris 2024** för sina insatser för en värld fri från kärnvapen och för att genom vittnesmål visa att kärnvapen aldrig kan få användas igen.

Sadako Sasaki dog till följd av atombomben som släpptes över Hiroshima den 6 augusti 1945. Hon var två år när bomben föll och 12 år när hon dog av leukemi. Tillsammans med sina vänner vek hon papperstranor för att bli frisk. Sadako Sasaki hann göra 644 stycken innan hon dog, men människor världen över har sedan dess fortsatt att vika tranor som en symbol för hopp och fred.

2017 enades 122 av världens länder i FN om att förbjuda kärnvapen. Sverige har ännu inte anslutit sig till förbudet, trots att en stor majoritet av befolkningen vill det.

SŌICHIRO TOMIOKA.

Ett "gammalt" träd

- absorberar cirka 22 kg CO₂ per år och producerar tillräckligt med syre för två personer.
- stabiliserar jorden och förhindrar erosion. Rötterna ökar kapaciteten att hålla vatten i jorden
- reflekterar och absorberar en del av solljuset. Ett enda träd kan ha kylande effekt som tio luftkonditioneringsapparater
- bidrar till molnbildning, och har därför en positiv inverkan på lokalt mikroklimat och nederbörd
- absorberar damm och föroreningar som kväveoxid och svaveldioxid, vilket förbättrar luftkvaliteten
- ger livsmiljö och mat till fåglar, insekter och gnagare, och därigenom främjas biologisk mångfald
- fungerar som en naturlig ljud- och visuell barriär, vilket är särskilt gynnsamt i tätorter
- skyddar mot vind och kyla

Ransonering kan minska utsläppen

Hägern står där högbent i dammen och iakttar oss, hunden och mig, när vi går ut på vår morgontur. Det är en märkligt mild höstdag. På himlen snurrar en flock vildgäss förvirrat runt. Mot syd eller mot norr? Tänker på inslaget jag hörde i morgonradion där förslaget om att minska koldioxiden (CO₂) i atmosfären diskuteras. Försök görs med att suga tillbaka de skadliga växthusgaserna till jorden och föra ner dem i havet eller i berggrunden.

Är vi människor lika förvirrade som gässen?

Långt bort vid horisonten ser jag siluetten av Barsebäcksverket som håller på att monteras ned. Men vår nuvarande regering vill se många nya kärnkraftverk som räddare i nöden, de ska skapa "ren grön energi". Där emot tiger man om de stora mängder farligt avfall som kärnkraftverken genererar och som sedan ska föras ner i stora bergrum och förvaras där i tiotusentals år.

Uppfinningsrika forskare och uppfinnare har de senaste årtiondena presenterat storstilade lösningar för att hejda jordens uppvärmning. Förslag som att kyla ned jorden genom att skapa konstgjorda vulkanutbrott, skicka upp små sulfatpartiklar i övre atmosfären för att förhindra solljuset att tränga ner, bleka molnen över havsytan så att solljuset reflekteras tillbaka ut i atmosfären, göda världshaven med järnpartiklar för att orsaka enorma algblomningar så koldioxiden sugts upp ur haven...

Kreativiteten verkar inte ha några gränser, varken

etiska eller biologiska. Det saknas väl nu bara att någon också uppfinner ett enormt kylskåp att sänkas ner över oss och vårt klot.

Men den mest självklara lösningen på den stigande temperaturen i atmosfären borde vara att starkt begränsa våra utsläpp av växthusgaser, att hejda förbränningen av fossila bränslen genom en CO₂-ransonering. Men den lösningen diskuteras nästan aldrig.

Den brittiske gröne ekonomen David Fleming gav för många år sedan ut ett litet svart häfte med titeln "Energy and the common purpose" och redan på omslaget ges en idé om hur ransoneringen ska utformas. Där är en trappa med rubriken "Descending the Energy Staircase with Tradable Energy Quotas (fritt översatt; att gå nedför energitrappan med hjälp av utsläppsrätter)". David Fleming menar att en stegvis minskning av koldioxidutsläppen är modellen och den ska styras med hjälp av utsläppsrätter.

Att ransonera livsmedel, bränsle, kläder eller till och med papper är inte ovanligt. Senast på 1970-talet hade vi i Sverige en kort tid bensinransonering och under de två världskrigen på 1900-talet ransonerades det mesta under flera år för att vi skulle överleva. Det var ett nödvändigt tvång.

Det finns två olika system för CO₂-ransonering på förslag, båda är utvecklade i Storbritannien. Det ena går under beteckningen PCT, Personal Carbon Trading och den andra TEQ, Tradable Energy Quotas (TEQ), som

är Flemings idé. Den bygger på att alla vuxna personer i ett samhälle och företag, kommuner, landsting, stat ska vara en del i ransoneringen.

En budget för mängden utsläppsrätter ska läggas varje år för respektive land (en miljöbudget) precis som en vanlig ekonomisk budget utformas och den ska ha en framförhållning på minst 20 år. Minskningen av CO₂ ska ske gradvis efter en trappstegs modell. Vid början av ett år beräknas den totala mängden CO₂ som ett land tillåts förbruka och sedan fördelas den i samhället.

Enskilda personer ska varje år få tilldelat en viss mängd CO₂ placerat på ett digitalt konto för personliga utsläppsrätter, liknande ett bankkort. Som enskilda personer ska vi då förvalta våra utsläppsrätter efter eget val. Varje gång vi betalar en elräkningen, tankar bilen eller gör en flygresa dras CO₂ från vårt digitala konto. Vi gör våra egna val inom ramen för det som CO₂-ransoneringen tillåter. Systemet bygger på att alla ska ta sitt ansvar, vi sitter alla i samma båt.

Nästan hälften av all fossil energi som förbrukas i Sverige står vi som privatpersoner för. Vi använder den bland annat för transporter och för uppvärmning av våra bostäder, därför kan vi i hög grad påverka klimatet genom de personliga val vi gör. Indirekt orsakas också stora mängder CO₂-utsläpp genom alla varor som förbrukas. Inget område i samhället ska stå utanför en CO₂-ransonering och den ska gynna de som är sparsamma med energi. Blir det utsläppsrätter över ska de kunna säljas och köpas på en utsläpps marknad. Idag vill politikerna styra utsläppen via koldioxidskatt, till exempel på bränsle. Fleming menar att det är ett djupt orättvist system som gynnar de som har god ekonomi och kan fortsätta att slösa med energi.

Jag tycker att det finns en poäng i Flemings sätt att resonera. En ransonering med personliga utsläppsrätter blir väldigt tydlig. Var och en av oss måste tänka igenom hur vi vill använda våra utsläppsrätter, hur vår livsstil påverkar jordens klimat. Det finns debattörer som menar att klimatförändringarna inte är individens ansvar utan

politikernas. Jag håller inte med. Hur har det gått hittills med alla klimatmöten jorden runt, har politikerna då tagit sitt ansvar? Naturligtvis ska en CO₂-ransonering beslutas av politikerna men vi enskilda måste sedan ta vårt ansvar. TEQ är som jag ser det är en idéskiss till energiransonering. Den skrevs för 25 år sedan och är anpassad för oss i den rika delen av världen, vi som förbrukar enorma mängder energi, men Flemings grundidé håller. En CO₂-ransonering i kombination med nya tekniska uppfinningar, mer grön energi, klimatfonder för att hjälpa svårt utsatta länder och en minskning av den enorma globala varumarknaden kan bli vägen ut ur jordens svåra situation.

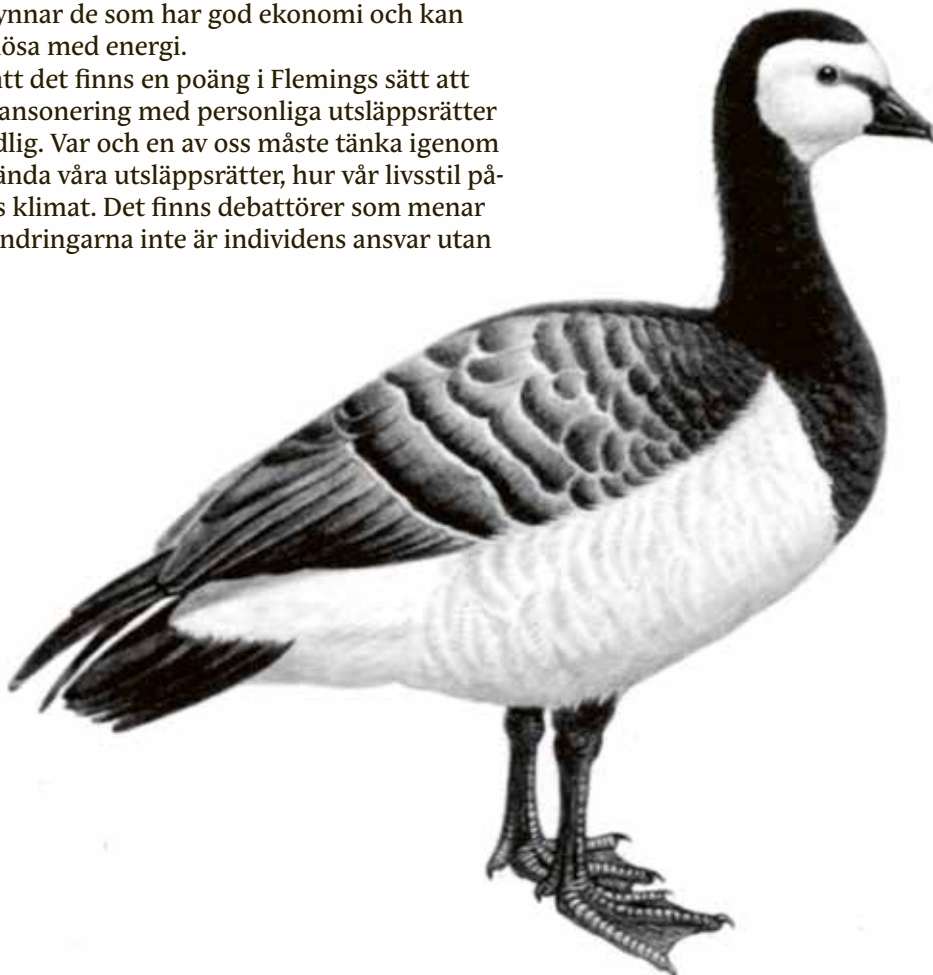
I Naomi Kleins bok "Det här förändrar allt" visar hon hur planetens överlevnad bryts ner av ett våldsamt orättvist ekonomiskt system som bit för bit ödelägger livet på jorden. Det har sedan slutet på 1980-talet hållits mer än 120 internationella konferenser om klimatet och ändå har situationen bara försämrats. Klein menar att vi sitter fast i ett cyniskt och orättvist ekonomiskt system som till sista andetaget vill suga ut oss och jorden. Och vi låter det ske.

Hon ser framför sig hur stora städer kommer att gå under av stormar och skyfall, uråldriga kulturer att slukas av haven, våra barn tvingas bli klimatflyktingar och ett oändligt lidande följer i spåren.

Vill vi det?! Förstås inte. Därför är CO₂-ransonering vår möjlighet. Nu.

Fred med jorden!

Marie-Louise Steiner

Växthuseffekten och ”den arabiska våren”

I flera av de folkliga resningarna i arabvärlden var den enskilt viktigaste utlösande faktorn bakom ”den arabiska våren” de kraftigt stigande matpriserna under åren 2006–2011.

Men dessa omständigheter är inte tillräckliga för att förklara hur det kan komma sig att den arabiska våren spreds i så stora delar av Mellanöstern och Nordafrika. Skillnaderna mellan länderna vad gäller levnadsstandard och välstånd var stora oavsett vilka mått som används. De vanligaste är bruttonationalprodukt (BNP) per capita, samt Human Development Index (HDI, som jämför välståndet i olika länder genom att sammanväga förväntad medellivslängd, utbildningsnivå, levnadsstandard och BNP). I dessa avseenden låg till exempel Libyen betydligt högre än de flesta länderna i regionen, medan Syrien tillhörde de som låg sämst till.

En annan skillnad mellan länderna är fördelningen mellan lantbruk och industri. I Libyen var det oljan som dominerade ekonomin (25 % av BNP), medan jordbruk nästan helt saknades. Syrien däremot hade en mångsidig ekonomi, men med stora regionala skillnader. Landet hade ett betydande jordbruk som dock hade befunnit sig i djup kris under flera år innan folkresningen, främst på grund av en långvarig, extrem torka under åren 2006–2011, som medförde att stora områden inte längre kunde odlas. Situationen förvärrades genom att man sedan länge överutnyttjat vattentillgångarna, genom att bland annat (med statliga subventioner) odla vattenintensiva grödor som vete och bomull. Hälften av bevattningen hämtades från grundvattnet, med följden att grundvattennivåerna sjönk kraftigt.

Vattenbristen försvårade ytterligare av att Turkiet lade beslag på större andelar av vattnet i Eufrat och dess bifloder, som har sina källor i Turkiet och som rinner genom Syrien till Irak. Krisen förvärrades av dålig planering och andra misstag. Assad-regimen vidtog heller inte några ekonomiska åtgärder för att lindra effekterna av torkan.

Allt detta orsakade missnöje och medförde att många bönder (en stor del av landsbygdsbefolkningen var småbönder) blev utblottade och såg sig tvingade att flytta in till storstäderna för att hitta ny försörjning. Där hamnade de flesta i städernas utkanter, i arbetslöshet och fattigdom, vilket i sin tur skapade ökade sociala spänningar. Denna miljö fungerade dessutom som ett drivhus för extrem islamism (de nyinflyttade bönderna var generellt konservativare än stadsborna, inte minst i religiöst avseende). Här har vi en viktig källa till den islamisering av upproret som tidigt skedde i flera av de större städerna.

Torkan i Syrien orsakade inte kriget, men den bidrog till att tippa landet över kanten till öppen konflikt. Torkan är knappast ett resultat av en naturens nyck, utan med stor sannolikhet orsakad av växthuseffekten, den globala uppvärmningen, som huvudsakligen beror av ut-

släpp av växthusgaser (främst koldioxid). För Syriens del åstadkommer den globala uppvärmningen torka genom högre temperatur som ökar avdunstningen och genom svagare vindar som medför att mindre regn kommer från Medelhavet under regnperioden (november–april).

Under förra seklet förekom sex svåra torkperioder, där nederbörden under regnperioden sjönk till ungefär en tredjedel av den normala. Av dem varade fem bara ett år, den sjätte två år. Den som började 2006 fortsatte däremot år efter år. Vissa forskare menar att den är den värsta sedan jordbrukscivilisationen började för flera tusen år sedan.

Argumenten för att torkan är orsakad av eller åtminstone förvärrats av den globala uppvärmningen är övertygande. Torkan i Syrien är heller inget unikt. Flerårig torka har hemsökt Kalifornien, men vi har kunnat notera ihållande torka i såväl Afrika som Australien och delar av Indien/Pakistan.

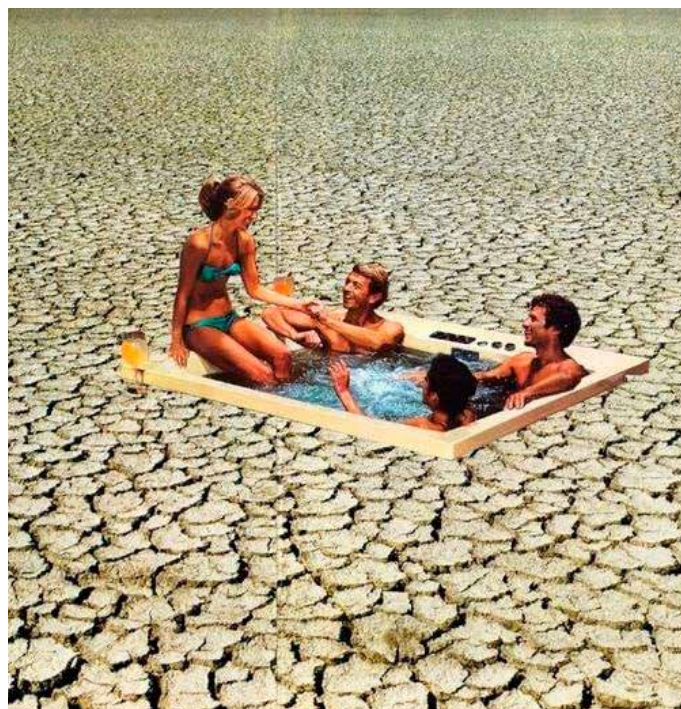
Det vi vet är att den globala uppvärmningen leder till ökad avdunstning både i haven och på annat håll. Resultatet blir att alltmer energi (i form av värme och vattenånga) samlas i atmosfären, vilket leder till ett allt extremare väder: Värre stormar och orkaner, mer nederbörd (men ojämnt fördelat över jordytan), stigande havsnivåer (bland annat beroende på avsmältningen av landbaserad is, i synnerhet i Antarktis). Däremot vet vi inte med säkerhet vilka områden som kommer att råka ut för torka respektive ökad nederbörd.

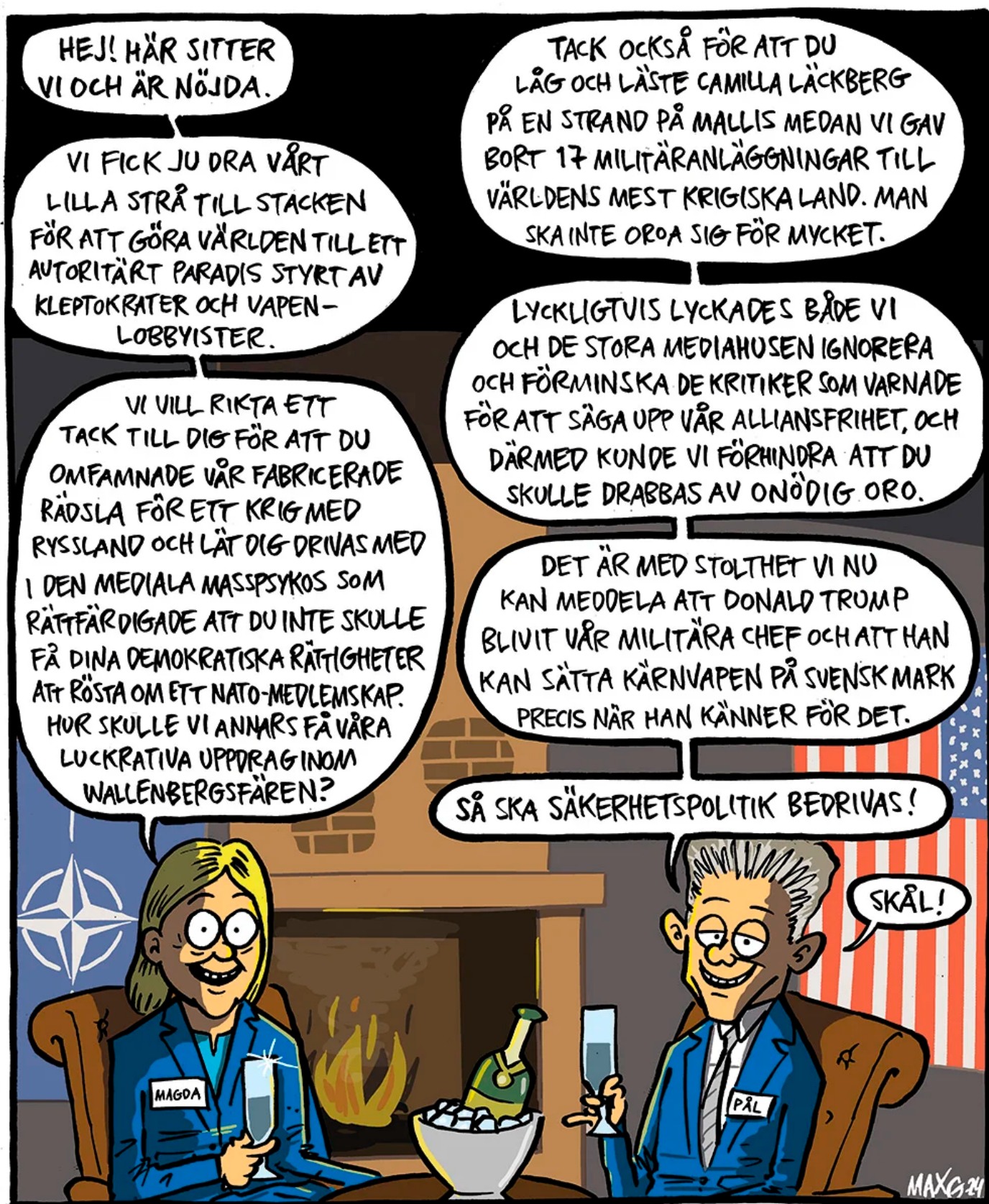
Martin Fahlgren

(Utdrag ur en längre artikel publicerad på marxist-arkiv.se 2015)

Läs mer om den arabiska våren:

<https://globalis.se/konflikter/den-arabiska-vaaren>

<https://wagingnonviolence.org/2024/11/10-things-to-do-if-trump-wins/>

Det är inte säkert att Nynäshamn blivit säkrare!

Efter alla varningar från regeringen och militärledningen om förestående krig, ägnar Pål Jonson, Carl-Oscar Bohlin och Alexandra Anstrell en insändare i NP 22/10 åt att måla upp bilden av att kraftigt stärkt försvar ger Nynäshamn ökad säkerhet. Det finns emellertid sidor av dessa militära satsningar som inte nämns alls – dels att de kan innebära att hotet om krig faktiskt förverkligas, dels att andra satsningar försummas som vårt samhälle verkligen behöver idag.

Globalt pågår idag ett stort antal krig och krigsliknande konflikter, så även i vår svenska relativa närhet. I Ukraina har det rätt krigstillstånd länge men det var först när Ryssland inledde sitt brutala invasionskrig mot Ukraina i februari 2022 som detta krigstillstånd blev mer allmänt känt i västvärlden. Med hänvisning till detta förändrade läge svängde Socialdemokraterna våren 2022 i NATO-frågan och initierade Sveriges NATO-ansökan, vilken den nuvarande regeringen – med vissa påtagliga hinder – genomförde.

Sedan dess har det rätt mer eller mindre militär hysteri i fråga om uppmaningar till allmänheten om ”förberedelser för krig” både i Sverige och generellt i den av USA dominerade västvärlden. Försvarsminister Pål Jonson skriver att det svenska försvaret nu stärkts med 173,8 miljarder och 37,5 miljarder till civilt försvar. Inger detta verkligen lugn och ökar det verkligen säkerheten?

Det kan naturligtvis hävdas att militär upprustning medför ökad säkerhet, med tanke på att den militära kapaciteten att avvärja ett eventuellt angrepp kan anses höja tröskeln för en yttre, fientligt inställd makt att genomföra en attack mot landet. Här förbises dock fenomenet med säkerhetsdilemmat.

Säkerhetsdilemmat innebär att om en part rustar upp sin militära förmåga till skydd mot en eventuell attack utifrån, så kan den ökade militära förmågan uppfattas som ett ökat hot av en annan part vilket då riskerar att leda till upprustning även hos denna. På det sättet kan vad som initialt argumenterats för som en försvars-satsning leda till en upprustningsspiral med stadigt ökande hotbild för alla inblandade parter. Allt grundat på en uppfattning och tolkning av vad en annan nation har för avsikter.

Istället för att använda diplomatiska medel som skulle kunna minska reella spänningar, så talas det nu allt oftare om risken för krig, farhågor som då alltmer riskerar att besannas. Säkerhetsdilemmat tas upp i en artikel i DN den 31/10, skriven av Linus Hagström, professor i statsvetenskap vid Försvarshögskolan. Hagström pekar på bristen av demokratiska samtal som rätt i Sverige sedan NATO-processens inledande och efterlyser framsläppande och respekterande av alla sidors argument.

Hagström skriver i klartext att ”Genom att allt som oftast ignorera detta (den sociala verkligheten, där olika

aktörer och faktorer påverkar varandra) förbiser svensk säkerhetspolitisk analys och debatt många viktiga aspekter – inte minst säkerhetsdilemmat”. Hagström argumenterar vidare för att ett erkännande och respektfullt bemötande av den oenighet som råder kring Sveriges säkerhetsfrågor samt en nyanserad debatt borde betraktas som ett överordnat nationellt intresse: ”Det demokratiska samtalet försvåras när de som reser legitima invändningar mot Sveriges säkerhetspolitik misstänklighörs som ”Putinkramare”, ”landsförrädare” eller ”nyttiga idioter”.

Svenska politiker beslutade om både NATO-ansökan och DCA-avtalet utan att någon som helst balanserad offentlig debatt gavs utrymme i riksdagen eller i media. Med det bilaterala militära DCA-avtalet mellan Sverige och USA som trädde i kraft den 15 augusti i år, har nu USA:s militär obegränsad tillgång till 17 svenska baser och övningsområden, däribland Berga/Muskö i Haninge. Nu pågår förberedelser för ökade militära etableringar runt om i Sverige och frekvensen av militärövningar tilltar. Detta kan ju inge en betryggande känsla av att vår säkerhet stärks, men säkerhetsdilemmat pekar i rakt motsatt riktning.

Risken för att satsningar på militär och försvar ökar risken för yttre hot måste därför tas på allvar och lyftas. Dessutom har satsningar på militär och försvar en stor påverkan på fördelningen av ett lands ekonomiska resurser och stark påverkan på miljön. Ett starkt, välfungerande civilsamhälle behöver en fungerande välfärd, sjukvård, livsmedels- och energiförsörjning och kapacitet att hantera naturkatastrofer inte minst.

Vi lever i en tid då klimatmålen inte uppnås och kritiska gränser passeras en efter en. Militära aktiviteter medför därtill omfattande utsläpp i form av PFAS, tungmetaller, koldioxid med mera. För att underlätta för militären att öka sina övningsaktiviteter och därmed tydligt förknippade miljökonsekvenser har den sittande regeringen föreslagit omfattande lättnader vid miljöövningar.

Redan idag har sjukhusen, deras försörjningssystem och personal uppenbara svårigheter att leverera det som förväntas av dem, i synnerhet vid krisläge – har sjukhusen kapacitet att klara av en större olycka? Var finns människorna i budgetpropositionen? Är det inte civilsamhället som borde få den större delen av kakan? Borde vi inte bidra till att minska spänningarna och risken för krig, och satsa våra finanser på vårt civilsamhälles grundläggande förmågor och på miljön och klimatet? Borde vi inte rusta för fred istället för krig?

Inga Palmér, Nynäshamn
Andreas Falk, Haninge, medlem i Folk mot DCA
Tidigare publicerad i Nynäshamns Posten

Nu har vi fått en länk till arrangemanget i Immanuelskyrkan under aktionsveckan för fred och klimaträttvisa, som Klimat Sverige, via Anders Berndes, lagt upp på deras Youtube-kanal: <https://www.youtube.com/watch?v=2eGuRudj-g0>

Tal på Solidaritetshuset i Stockholm under Aktionsveckan för fred och klimaträttvisa

För omkring 60 år sedan skrev min far
Ture Eriksson den här lilla dikten:

*Dödens datamaskiner
matas med nya försök
Oceanernas djup
gömmar atomdelfiner
Följ inte facklor och trummor
tills allt blir tystnad och rök
Försvara luft och jord*

Det här var på det ”kalla krigets” tid. Kapp-
rustningen mellan Öst och Väst hade lett till att det
fanns kärnvapen i sådan mängd och med sådan styrka
att de med mångdubbel råge räckte till att döda alla på
jorden. Det här skapade något som kallades terrorbalans.
Hur skör denna balans var visade sig under Kuba-krisen

hösten 1962. Kärnvapnen försvann inte när muren föll i
skiftet mellan 1980- och 1990-talet.

Och nu mullrar krigstrummorna igen och nya rust-
ningsrekord slås.

Det räcker tydligen inte med värmerekordens
enorma skogsbränder, skyfall, översvämningar. Det
räcker tydligen inte med den fruktansvärda slakt av
människor och den förstörelse som pågår i Gaza, Ukraina
och i alla andra krig runt om i världen. Nu pratar militära
och politiska ledare både i Ryssland och NATO på fullt
allvar om att använda kärnvapen!

Läget är bokstavligen fruktansvärt. För att
inte tappa hoppet och bli förlamade av rädsla måste vi
fortsätta att leva som om det är möjligt att leva. Men vi
kan inte fortsätta leva som vi hittills gjort. Vi måste bort
från fossila bränslen. Vi måste bort från det destruktiva
sättet att producera mat, att bygga och bo och att
transportera varor och oss själva. För våra barn och
barnbarns skull gäller det att samlas för fred och rättvis
klimatomställning.

Militären kan förgifta dricksvattnet. De gör det i
Vättern. Men den stigande havsnivån kan de inte bomba
tillbaka. Enorma resurser läggs på att förbereda och
genomföra krig.

Vårt krav är att rustningsmiljarderna flyttas över
till att lösa klimatkrisen. Steg för steg bygger vi rörelsen,
för vem ska göra det om inte vi? När ska det göras
om inte nu?

Den tjeckiske dramatikern och författaren
Václav Havel blev president efter att Moskvas lydregering
i Tjeckoslovakien fälldes, utan våld, av ett enat folk. Han
har skrivit så här:

*Hopp är definitivt inte detsamma som optimism.
Det är inte övertygelsen att något
kommer att sluta bra.
Men förvisningen att något är betydelsefullt
– oberoende av hur det slutar.*

*Det är det hoppet, framför allt,
som ger oss styrkan att leva
och ständigt pröva nya lösningar.
Även i situationer som förefaller så hopplösa
som vår, här och nu.
Ställda inför detta absurda
inser vi
att livet är alldeles för värdefullt
för att det ska tillåtas krympa ihop
genom att vi lever mållöst,
tomt,
utan mening,
utan kärlek,
och slutligen
utan hopp.*

Åke Eriksson

Stockholms fredsförening
lokalavdelning av

Svenska freds- och skiljedomsföreningen

Folk i rörelse

Stig Broqvist, Helsingborg

aktiv i Jordens Vänner

– Vad tycker du är viktigast i det fortsatta arbetet för fred och klimaträttvisa?

– Elektrifiering och massbilism är inte lösning på klimatkrisen. Vi måste drastiskt minska transportbehovet genom mer närproduktion och närservice, drastiskt minska bilismen. Elbilar är inte bra för miljön, men mindre dåliga än fossilbilar. Vi behöver inte lika mycket batterier och därmed kan vi återvinna metaller istället för att bedriva gruvdrift. Det behövs ett resursbevarande samhälle. Det är oerhört viktigt att omställningen organiseras, så det fungerar för alla, särskilt för dem med ont om pengar.

Det måste bli omedelbart eldupphör och fredsförhandlingar i alla krig. Det är skrämmande att Sveriges regering stöder Israels folk mord både genom vapenexport och genom att tala om Israels rätt att försvara sig. Massmord på civila är aldrig försvar. Det gäller att ta avstånd från Rysslands invasion i Ukraina. Det är hyckleri av politiker att inte också ta avstånd från USA:s och NATO:s alla krig och stöd till statskupper. Man måste ta hänsyn till folks självbestämmande.

Det finns gemensamma orsaker bakom krig, förtryck, klimatförändringar, annan miljöförstöring och orättvisor: Vinstintressen i vapenindustri, bilindustri, fossilindustri. Det krävs genomgripande förändringar av det ekonomiska systemet.

– Hur skulle samarbetet kunna se ut framöver?

– Bra med en mångfald aktiviteter. Jag vill inte att organisationerna ska överge sina hjärtefrågor, men jag tror att det vore bra, om allt fler av freds-, miljö-, klimat- och andra folkrörelser ser de samband jag här har antytt. Det är viktigt att ha klart för sig att politiska, juridiska och ekonomiska lagar och regler är skapade av människor och kan ändras av oss människor. Naturlagar kan vi inte ändra, de gäller det att anpassa sig till.

Lisbeth Henricsson, Linköping

Jag har varit i politik och samhällsfrågor i hela mitt vuxna liv. Nu är jag mycket aktiv i *Folk mot DCA – för fred, demokrati och klimaträttvisa*, där jag är en av fyra personer i arbetsutskottet. Vi har även en liten lokal arbetsgrupp som ska komma igång igen efter Folkomröstningskampanjen under våren. Jag är också medlem i Aktion Rädda Vättern och Naturskyddsföreningen.

– Vad tycker du är viktigast i det fortsatta arbetet för fred och klimaträttvisa?

– Vi måste komma bort från köp, slit och släng-samhället. All överkonsumtion måste bort, för idag lever den rika delen av världen som om vi hade flera planeter att leva på. Men vi har bara en planet och dessutom måste jordens resurser få räcka till alla!

Alla dessa hundratusentals miljarder som nu går till vapen och krig behövs för att rädda klimatet och göra jorden brukbar för alla i hela världen och för att ge alla människor en rättvis levnadsnivå. Vi behöver mer humanism, mer solidaritet och omtanke!

Freden måste komma först!

*Gör den inte det, min vän,
kommer inget efter den.*

(Tage Danielsson)

– Hur skulle samarbetet kunna se ut framöver?

– Det känns så viktigt att hela tiden öka våra egna kunskaper, men framför allt att arbeta utåtriktat på alla upptänkliga sätt för att få med oss människorna.

Vi behöver skapa breda allianser med alla rörelser som mer eller mindre vill åt samma håll! Vi måste kunna samarbeta med varandra utan att se en annan grupp eller rörelse som en konkurrent. Låt oss därför försöka mötas tillsammans i breda lokala manifestationer och demonstrationer på gator och torg och på allehanda möten där vi kan bjuda in människor till samtal, ömsesidigt kunskapsutbyte och ett aktivt gemensamt engagemang.

Sofia Hejel

Jag pluggar för närvarande och bor i Solna men min familj är i Jönköping. Jag är aktiv i Röda Korsets Ungdomsförbund, sitter i styrelsen.

- *Vad tycker du är viktigast i det fortsatta arbetet för fred och klimaträttvisa?*
- Att sprida information om vad det är vi kan göra för att kunna göra skillnad.
- *Hur skulle samarbetet kunna se ut framöver?*
- Först att sprida nätverket till fler rörelser och organisationer. Samarbete kan vara fler gemensamma evenemang, utbildningar och påverkansarbete där vi stärker kopplingen mellan fred och klimaträttvisa och mobiliserar för en förändring.

Folk i rörelse

Lisa Ahlqvist, Göteborg

Svenska Freds- och skiljedomsföreningen.

- *Vad tycker du är viktigast i det fortsatta arbetet för fred och klimaträttvisa?*
- Faktiskt som alltid det krasst ekonomiska. Våra förutsättningar för engagemang och vårt mål ska vara just rättvisa. När anslagen till studieförbund sänks och många människor inte har råd att vara medlemmar i föreningar, är det livsviktigt att finna och bevara mötesformer som inte är exkluderande. Så kan vi skapa en känsla av samband mellan inflytande, allemansrätt, fred och välfärd.
- *Hur skulle samarbetet kunna se ut framöver?*
- I vissa sammanhang får vi nyttja och trycka på statens etablerade institutioner, och i andra utveckla och använda de kontakter vi har med och inom olika folkrörelser. Samarbeten kan ske med exempelvis fackförbund och idrotts- och nykterhetsorganisationer.

Politiker i USA vill sänka värnpliktsåldern – i Ukraina

Många amerikanska politiker är öppet cyniska i sin vilja att utnyttja ukrainare istället för USA-soldater för att försvaga Ryssland. Senator Richard Blumenthal argumenterade för mer vapen till Ukraina då det "för mindre än 3 procent av vår nations militärbudget" har blivit möjligt att halvera Rysslands militära styrka. "Allt utan att en enda amerikansk soldat skadats eller förlorats".

Kongressledamoten Dan Crenshaw håller med: "Investera i att förstöra en motståndares militär, utan att förlora en enda amerikansk soldat, tycker jag är en bra idé".

Längst går senator Lindsey Graham. Han kritiserar Ukraina för att de inte sänker värnpliktsåldern, som nu är från 25 års ålder, så långt att alla vapenföra män enligt lag tvingas bli soldater från 18 års ålder.

Ukraina kritiserar från flera håll för detta. Hela nationens öde står på spel. Brist på soldater – tillsammans med fördröjning av vapensändningar från väst – är något som många återkommer till som orsak till att det går dåligt för Ukraina vid fronten.

Varför har det då varit så stort motstånd mot att sänka värnpliktsåldern i radan, det ukrainska parlamentet? Orsaken är enkel. Ser man på en befolkningspyramid är andelen 20–25 åringar i Ukraina skrämmande låg. Åldersgruppen är bara drygt hälften så stor som den kring 40 år.

Jämför man med USA mitt i Vietnamkriget blir skillnaden i förutsättningar väldigt påtaglig. Medan Ukrainas befolkningspyramid smalnar av där den bör vara bredast

för att inte befolkningen ska försvinna var läget det motsatta i USA 1969. Då låg andelen män 20–25 år på 4 procent av befolkningen medan den i Ukraina idag ligger på 2,4 procent.

Ser man till hela åldersgruppen 0–25 år blir bilden än tydligare. I Ukraina 2024 utgör den manliga delen 12,3 procent av den totala befolkningsmängden och när den slås ihop med den kvinnliga kommer man upp i 23,9 procent. I USA 1969 var denna åldersgrupp dubbelt så stor: den manliga andelen 23,3 procent och tillsammans med den kvinnliga 46,2% av landets befolkning.

Vill man offra denna ukrainska åldersgrupp i kriget? Det kan förstås enbart Ukraina avgöra. Står nationens överlevnad på spel kan det ses som att inget annat val finns. Men radans tvekan visar hur svårt det är att göra val där konsekvenserna, hur man än väljer, kan bli ödesdigra.

Senator Lindsey Graham tvekar inte. I hans fall blir det extra cyniskt. Han tillhör nämligen de republikaner som fördröjde beslut om stöd till Ukraina under ett halvår. De krävde satsning på att stänga ute migranter med all hårdare medel vid gränsen mot Mexiko för att godkänna fler vapensändningar till Ukraina. Men Graham är alltså inte ensam om att förorda att andra länders unga generationer ska offra sig i de krig som de anser ligger i USA:s intresse.

Tord Björk

Källor

R. Blumenthal, "Zelenskyy doesn't want or need our troops. But he deeply and desperately needs the tools to win", CT Post, 29 August 2023.

L. Lonas, "Crenshaw, Greene clash on Twitter: Still going after that slot on Russia Today", The Hill, 11 May 2022.

<https://responsiblestatecraft.org/lindsey-graham-ukraine-draft/>

Fakta, narrativ och Ukrainakriget

Att förändra narrativet har blivit ett dominerande svar på hur folkrörelser och andra ska kunna förändra samhället. Vi får höra en ny berättelse är vad som behövs för att få det som vi vill. En berättelse som bygger på en värdegrund vi är eniga om och som står i motsättning till ett annat narrativ byggt på motsatta värderingar. Fakta som inte passar in i denna tudelade syn på världen sorteras lätt bort. När det handlar om ett anfallskrig där Ryssland bryter mot folkrätten blir det särskilt frestande att bortse från fakta som inte passar in i det narrativ som väljs.

Fortfarande är det mesta man kan hitta på nätet och i annan massmedia starkt underordnat den

ena eller andra berättelsen. Men en växande skara unga bloggare och andra kommentatorer börjar bryta med detta mönster. Kärnan är noggrann rapportering av vad som händer på slagfältet och kritisk granskning av propaganda. De flesta har en pro-ukrainsk utgångspunkt men det finns också de med mer pro-rysk hållning. De har alla gemensamt att de ständigt söker korrigera sin rapportering utifrån vad källor från bägge sidor av konflikten för fram och är särskilt noga med verifierade geografiskt lokaliserade videoupptagningar av var trupper befinner sig.

En som har fått stort genomslag är den österrikiska arméns officiella talesperson överste Markus Reisner. Till skillnad från många andra militära företrädare i aktiv tjänst i väst som uttalar sig i massmedia så bedömer han ukrainska och ryska militärers egenskaper, taktik och strategi med samma måttstock. Därför vänder han sig mot beskrivning av ryska soldater som oförmögna att strida väl och utveckla nya strategier och kan förklara ukrainska och ryska framgångar pedagogiskt ut-

ifrån krigets alla aspekter. Han har fått stort genomslag och kan få 2 miljoner tittare på sina videoföreläsningar som ofta översätts till engelska.

Den australienska före detta militären Willie har vistats i Ukraina under kriget och har kontakter med soldater där. Hans tydliga soldatperspektiv får honom att granska bägge sidor lika kritiskt.

Han ser det som att Ukraina antingen måste gå in för full mobilisering och ge allt eller också börja satsa på förhandlingar. Han tror inte på förutsägelserna att Ryssland snart kommer att kollapsa på grund av brist på militärt materiel eller soldater. Inte heller att landet tvingas ta till mobilisering istället för det nuvarande systemet där kontrakterade soldater får betalt.

En annan som med neutral röst rapporterar dagligen är Weeb Union. Här ges en detaljerad genomgång av framgångar och motgångar för parterna längs fronten med hjälp av kartor.

På YouTube-kanalen Military summary rapporterar en vitryss två gånger om dagen. Han är mer åt det pro-ryska hållet men noggrann. Han uppdaterar egna kartor över var stridslinjen går, oftast utifrån bekräftade geodata från videos som parterna sprider.

En mer dramatisk och svårplacerad bloggare finns på History Legends. Han rapporterar inte dagligen men gör instruktiva videor som tydligt beskriver huvuddrag i den militära utvecklingen. Han är lika tydlig i sin kritik av ryska misstag som av ukrainska. För den som vill få inblick i vilket helvete soldaterna befinner sig i är hans realistiska rapportering till nytta.

Denna grupp av bloggare börjar bli alltmer självmedvetna och kan till med intervjua varandra. Den bild av läget som framträder är tydlig. Svagheten hos dessa militära analytiker och bloggare är inte att de bortser från det politiska skeendet. Ofta tar de också detta i beaktande. Men den ekonomiska utvecklingen kan bli avgörande. Hittills har Ryssland mer än väl överlevt sanktionerna. Hur det blir i längden är ännu oklart.

Ukrainas invasion i Kurskregionen i Ryssland den 6 augusti i år var till en början dramatiskt framgångsrik. I media talades om att Ukraina på 8 dagar vunnit 1 000 kvadratkilometer, lika mycket som Ryssland erövrat under årets första 8 månader. Fortfarande hålls ungefär hälften av de områden som erövrades i början, innan Ryssland börjat slå tillbaka delar av anfallet.

Ser man närmare bakom siffrorna är det inte lika imponerande. Även Ukraina-vänliga källor pekar på att den sammanlagda effekten av att låta elitstyrkor rycka in i Ryssland kan vara negativ. Det har att göra med att kriget har utvecklats till ett utnötningskrig. I ett sådant är det hur mycket parterna utarmar motpartens armé och vapenarsenal som är avgörande och inte att erövra mer terräng. Därtill är glest befolkade landsbygdsområden av betydligt mindre värde än industriella centra och städer.

Ser man till vilken typ av orter Ukraina erövrat är bara en, Sochny, en stad med 5 000 invånare, i övrigt är det omkring 70 byar. Ett av de uttalade syftena var att försva-

ga det ryska anfallet i Donbass. Förhoppningen var att många ryska soldater skulle sändas till försvaret i Kursk. Men det skedde inte.

Flera pro-ukrainska militära kommentatorer menar att de områden som erövrades hade litet militärstrategiskt värde och att det därför var rationellt av Ryssland att inte satsa mycket på att omedelbart söka driva ut de ukrainska soldaterna och istället underhålla anfallet i Donbass, som gick snabbare framåt.

Anfallet mot Kurskregionen stärkte moralen i Ukraina och Västs vilja att hjälpa landet. Men i och med att effekterna var optiska snarare än militära skulle det snarare slå tillbaka efter ett tag menade de mer kallhamrade militära analytikerna.

Närmare 8 000 soldater från Nordkorea, som har en militärallians med Ryssland, räknar flera med kan sättas in för att driva ut ukrainarna ur Kurskregionen och Ryssland nyrekryterar 30 000 soldater varje månad. Efter att Ukraina startade anfallet mot Kurskregionen i Ryssland har Rysslands framgångar i Donbass accelererat, särskilt när det gäller att inta industristäder.

Kurskanfallet "är förödande för Putinregimen" menade utrikesminister Tobias Billström i Financial Times den 29 augusti. "Det visar för den ryska befolkningen och det visar för världen att den ryska krigsmaskinen är ihålig."

"De ryska metoderna blir alltmer desperata i takt med att de militära misslyckandena staplas på hög" skriver Leo Vene i en ledarkolumn i ETC mitt under Kurskanfallet. Tonen är trosviss: Ryssland går mot det ena militära nederlaget efter det andra.

Joakin Medin skriver den 10 augusti i samma tidning att uppvisande av motståndskraft är viktigt för det utmattade ukrainska folket. Kurskanfallet "tjänar oundvikligen som en moralboost i en tid när deras samhälle är kluvet i sin syn på de enorma kostnaderna för att fortsätta utkämpa kriget".

Pro-ukrainska faktagranskande militärbloggare ser Kurskanfallet som ett sidospår som på ett tidigt stadium, när inte Ryssland tog det utlagda betet utan fortsatte offensiven i Donbass, visade sig leda till ytterligare försvagning av Ukraina. Problemet löses inte genom gester som bara är ägnade att skapa hopp. Det skjuter problemen framåt i tiden samtidigt som lösningar finns antingen i full mobilisering eller i allvarliga försök att bereda vägen för vapenvila och förhandlingar.

Jens Stoltenberg har ändrat sig om läge och möjligheter i Ukraina-kriget. Financial Times intervjuar honom den 5 oktober, efter att ha avgått som NATO:s generalsekreterare. Han säger nu sådant som fredsrörelsen nyss antydde och då stämplades som putinister.

Stoltenberg är försiktigt positiv till fredssamtal: "[Lösningar] kan inkludera sätt att försöka få rörelse på slagfältet i kombination med rörelse runt förhandlingsbordet." Han vidhåller att "Ukraina måste [...] bestämma [när man ska förhandla]. Men vi måste skapa de förutsättningar som gör det möjligt för dem att sätta sig ner med ryssarna och få något som är acceptabelt", för att sedan understryka allvaret: "något där de överlever som en självständig nation".

På frågan vad han skulle föreslå Zelenskyj gör han en historisk jämförelse. "Finland utkämpade ett modigt krig mot Sovjetunionen 1939. De åsamkade Röda armén mycket större kostnader än väntat", säger han. "Kriget slutade med att de gav upp 10 procent av sina landområden. Men de fick en säker gräns."

Det är lätt att förstå hur attraktivt det är att hävda att det som ska vara avgörande är hur moraliskt välgrundat ett narrativ är. Därifrån har steget inte varit långt i Sverige och västvärlden till att hävda att vi står inför binära val mellan den goda och den onda berättelsen. Det kan leda till eskalering av konflikter. Fakta som motsäger den ena eller bägge av de två berättelserna blir moraliskt farliga. Att erkänna sådana fakta undergräver den värdegrund som en berättelse säger sig försvara.

Diplomatin, som bygger på att föra fram fakta för att på så sätt nå ömsesidigt erkännande av intressekonflikter, blir ett hot mot den egna värdegrunden. Med en sådan världssyn kan fred enbart skapas med vapen, något Stoltenberg ofta upprepat, tills helt nyligen.

Ukraina har på ett beundransvärt sätt stått emot det ryska anfall. Det gäller inte bara det militära motståndet utan också det sätt som civilsamhället såg till att soppkök och omsorg fungerade i attackerade områden, när staten inte längre räckte till. Hur länge motståndet fortsätter kan bara Ukraina bestämma. Alla parter tycks ännu vara långt från villiga att söka någon fredlig lösning, inte minst Ryssland. Men omständigheter och utmattning kan tvinga fram förhandlingar.

Folkrörelser kan och bör fortsätta anklaga Ryssland för övergrepp mot Ukraina, Israel för övergrepp mot Palestina och Libanon och Väst mot Jemen, men också gå längre. Civilsamhället kan bära fram andra lösningar än den som storföretag och statsmakter står för. Sådana lösningar behövs nu mer än någonsin i alla länder för att vända staterna bort från rustningar och till satsning på välfärd och klimatomställning.

Tord Björk

The Russian momentum is back, Överste Markus Reisner, talesperson för Österrikes armé.

https://www.youtube.com/watch?v=gk7D_TliAuE&t=4s

Eskaliert der Krieg in der Ukraina völlig? Oberst Markus Reisner

<https://www.bundesheer.at/aktuelles/detail/zunahme-russischer-luftangriffe-fragen-an-oberst-markus-reisner>

Willy OAM

<https://www.youtube.com/@willyOAM>

Weeb Union

<https://www.youtube.com/@WeebUnionWU>

The current state of the war and war mapping,
1 september 2024

<https://www.youtube.com/watch?v=DbKvib5kVOg&t=243s>

Military Summary

<https://www.youtube.com/@militarysummary>

History Legends

<https://www.youtube.com/@historylegends>

How Russia is winning the war of attrition

<https://www.youtube.com/watch?v=4QRRZuKuhLo&t=171s>

Brutal Reality of the Ukraine war,
Willy OAM och History Legends

https://www.youtube.com/watch?v=_A56zbbMEzE&t=32s

Överste Markus Reisner

<https://www.svenskafreds.se/rysslands-krig-i-ukraina/>

Tankar om hur Ukrainakriget kan avslutas

En omfattande sammanställning av många fredsplaner för Ukrainakriget från alla direkt berörda parter, från globala Syd och från fredsrorelser.

En ovärderlig källa för den som vill få en överblick över de initiativ som funnits. Materialet har ställts samman av den norske fredsaktivisten Aslak Storaker, medlem i styrelsen för Internationella fredsbyrån.

<https://radikalpolitikk.no/2024/10/18/hvordan-kan-ukraina-krigen-avsluttes/>

NYHETER OCH TIPS

På område efter område krymper vår demokrati

Generalmajoren Mikael Frisell blir ny generaldirektör för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Samtidigt byter myndigheten namn till Myndigheten för civilt försvar.

<https://efolket.eu/citerat/pa-omrade-efter-omrade-krymper-var-demokrati/>

Risken att Golfströmmen kollapsar är kraftigt underskattad

Den stora mängd smältvatten från Grönland kan påverka havsströmmarna i Atlanten på ett sätt som har dramatiska konsekvenser för klimatet i Nordvästeuropa.

En förändring i havsströmmarna kan leda till en kraftig nedkylning i de nordiska regionerna. Klimatforskare vädjar till Nordiska ministerrådet att ta klimatarbetet på allvar.

<https://svenska.yle.fi/a/7-10066277>

Rekordhöga halter av koldioxid: ”Klimatförändringar kan förstärka sig själva”

Halterna av växthusgaser fortsätter att stiga och kom förra året upp på rekordnivå. Det visar WMO:s årsrapport. Halterna har inte varit så höga på minst tre miljoner år. Nu befarar forskarna att klimatförändringarna blivit självförstärkande. – Vi varnar för att vi är på väg in i en möjlig ond spiral, säger Ko Barrett från WMO.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/rekordhoga-halter-av-koldioxid-klimatforandringar-kan-forstarka-sig-sjalva>

Har cynismen och dubbelmoralen inga gränser? – Danske Bank investerar i kärnvapenindustrin

Vi lever i en farlig tid med krig och konflikter. Det är inte bara Rysslands krig mot Ukraina och den fruktansvärda massakern som utspelar sig framför våra ögon i Gaza där den israeliska regeringen dagligen tar livet av och lemlästar massor med oskyldiga människor. Döds-siffran börjar väl närma sig 50 000. Därtill kommer alla skadade och lemlästade.

<https://efolket.eu/har-cynismen-och-dubbelmoralen-inga-granser-danske-bank-investerar-i-karnvapenindustrin/>

Vi kallas för sabotörer och ”totalitära krafter”

Aktivister döms allt oftare för sabotage och får hårda-re straff för fredliga protesthandlingar än tidigare. Men vem begår egentligen det stora sabotaget här, politikern som ignorerar klimatkrisen eller aktivisten som uppmärksammar den, skriver sex Greenpeace-aktivister som riskerar två års villkorligt fängelsestraff.

<https://www.expressen.se/debatt/vi-kallas-for-sabotorer-och-totalitara-krafter/>

Sluta marknadsföra produkter och resor som klimatneutrala och klimatpositiva.

Extremväder, brinnande skogar och stigande havsnivåer. Den globala medeltemperaturen stiger rekordsnabbt och 1,5-gradersmålet blir allt svårare att nå. Många vill ”göra något” och en strid ström av nettonoll-mål lanseras nu av både länder och företag.

Det låter ambitiös. Nettonollmålen flyttar dock fokus från omedelbara utsläppsminskningar till åtgärder i framtiden. De bygger på föreställningen att utsläppen från förbränning av fossila bränslen ska kunna tas bort från atmosfären genom klimatkompensation och framtida storskaliga teknologier.

Det cirkulerar många myter kopplade till nettonollmål och klimatkompensation som behöver klargöras:

<https://schlaug.blogspot.com/2020/12/ta-dig-fem-minuter-las-kopiera-och-satt.html>

Sverige köper tåg med Norge

Svenska och norska försvaret kommer att köpa uppemot 120 tågvagnar tillsammans med det statliga järnvägsbolaget Bane Nor.

Syftet med samarbetet är att öka kapaciteten att flytta militärt material. Tågvagarna ska bland annat kunna användas till att transportera stridsvagnar.

Svenska bruksorter drabbas hårt om klimatlöften sviks

Det finns krafter som vill motverka klimatomställningen. Att sänka klimatambitionerna vore förödande för både vår industri och vår framtid. Svenska företag har redan investerat i omställningen baserat på politiska löften om långsiktiga spelregler. Att svika dessa löften skulle slå hårt mot både företag och arbetstagare inte minst i bruksorter. Det skriver Europaparlamentariker Sofie Eriksson (S).

<https://www.europaportalen.se/2024/10/svenska-bruksorter-drabbas-hart-om-klimatloften-sviks>

Sverige: Förstahandsmål med marktrupperna utomlands

”Det är ansvarslöst av politiker och försvarsledning att tala om att stationera de fåtaliga markförband vi har utomlands och lämna det egna territoriet utan försvar. Med DCA-avtalet med USA, som får 17 baser i vårt land, kan vi komma att bli förstahandsmål vid en väpnad konflikt. Inga som helst utfästelser finns från USA:s sida i DCA-avtalet att försvara Sverige, och med Trumps seger i valet blir sannolikt USA:s intresse att skicka militär till Europa ännu mindre.” Det skriver Lars-Gunnar Liljestrand, utgivare av den säkerhetspolitiska sajten alliansfriheten.se

<https://www.dn.se/insandare/viktigare-med-forsvaret-av-vara-egna-granser-efter-trumps-seger/>

Gaza, Libanon – Iran nästa?

Tunga namn i det politiska toppskiktet trycker på för att USA tillsammans med Israel ska bomba kärnkraftsanläggningar, militära mål och civil infrastruktur i Iran. Liksom i Gaza och Libanon ska massdödandet och massförstörelsen åtföljas av humanitära gester som lugnar hemmaopinionen. En artikel i Aftonbladet 28 oktober 2024, Mikael Nyberg

<https://mikaelynberg.nu/2024/10/28/varldssamvetet-laddar-for-krig/#more-2076>

Påminn mig, varför övergav vi alliansfriheten

<https://www.dagensarena.se/essa/paminn-mig-varfor-overgav-vi-alliansfriheten/>

Sverige militariseras – var är protesterna?

<https://www.arbetarbladet.se/artikel/sverige-militariseras-var-ar-protesterna>

Varför säger andra Natoländer ja till vindkraft i Östersjön?

Tyska myndigheter och militären verkar ha lyckats vända havsbaserad vindkraft till en fördel. Varför säger Försvarmakten i Sverige nej till vindkraft i Östersjön när

andra Natoländers försvar säger ja? Undrar Peter Holmberg.

<https://www.dn.se/insandare/varfor-sager-andra-natolander-ja-till-vindkraft-i-ostersjon/>

USA & Co

USApodden om amerikansk politik, kultur och aktuella händelser. Den leds av podcastern Taimaz Ghaffari och USA-forskaren Frida Stranne som varje vecka analyserar, diskuterar och förklarar nyheterna i flödet. Ibland med gäster.

<https://poddtoppen.se/podcast/1744882318/usa-co>

Researchgrupp ser mönstret av folkmord i Gaza

”Forensic Architecture menar att mönstret av ett avsiktligt och systematiskt folkmord framgår.”

Så har den kommit. Rapporten som ska bevisa att Israel utfört ett folkmord i Gaza. Det handlar om Sydafrikas anmälan av Israel för folkmord i Gaza, till Internationella domstolen (ICJ) i Haag, som den 28 oktober kompletterades med bevismaterial som ska innehålla 750 sidor text och bilagor på mer än 4000 sidor.

<https://magasinetkonkret.se/researchgrupp-ser-monstret-av-folkmord-i-gaza/>

KALENDARIUM

Stockholm 18 november kl 18 på Café Dynamo, Södermannag 38. Nätverket fred och klimaträttvisa. Info, diskussion och planering fortsatt arbetet kring fred och klimaträttvisa i Stockholmsområdet.

Stockholm 20 november kl 17:00 i Immanuelskyrkan, Waldenströmssalen, ingång via Kungstensgatan 17. Klimatsverige om COP29 i Baku – Krig och naturkatastrofer – Nätverksträff i en tid av oro. Inledande forskarföreläsning och en dialog med delegater på plats under COP29 i Baku – och deltagande i parallella workshops med olika teman, ett av dem är fred och klimaträttvisa.

Stockholm 28 november kl 18.00–20.00

ABF, Sveavägen 41. Hur kan vi försvara demokratin? I flera länder har populisterna utmanat demokratin de senaste åren och länder har gått i en alltmer auktoritär riktning. Vilka inbyggda försvar har demokratier och hur kan vi medborgare delta i försvaret? Vad kan vi göra för att hålla ihop vårt samhälle och värna gemensamma strukturer som järnvägar, skolor, sjukvård och public service-media? Medverkande: Sofia Näsström, professor i statsvetenskap i Uppsala och författare till boken ”Demokrati. En liten bok om en stor sak.” och Mats Wingborg, journalist och författare. Arrangörer: Nätverket Gemensam Valfärd, Arena och ABF Stockholm

Klimatriksdagen 2025 – Anmäl dig senast

1 december. Klimatriksdagen bjuder in dig och din organisation att diskutera prioriterade åtgärder inom nyckelområden som transporter, energi och skog med sikte på att lyfta fram angelägna budskap till politiken inför valrörelsen 2026.

Klimatriksdagen kommer att presentera en uppdaterad omställningsplan för Sverige som håller sig inom det utsläppsutrymme som forskarna definierat. Vi fokuserar på nyckelområden som transporter, energiproduktion och användning, samt skog och skogsbruk.

Bidra genom att delta i förberedande seminarier där åtgärder och prioriteringar diskuteras. Målet är att komma fram till en appell som kan överlämnas till politiker och användas i kampanjer fram till valet 2026. Märk att anmälan till de förberedande seminarierna måste göras senast 1 december 2024. Särskilda inbjudningar till seminarierna med tid och plats kommer att annonseras ut senare.

<https://klimatriksdagen.se/kr25/klimatmalen/>

Helsingfors 1 december kl. 15 Fredsstationen, Loktorget 3. Föreställningen *Hoppets grå lockar/Toivon harmaat kiharat*. Matti Eronen, Jouni Jakonen, J. Pekka Mäkelä. Mentor: dansare Antti Seppänen. Biljetter 8 €/pers. Mer info: matti.eronen@gmail.com

Stockholm 4 december 19:00 (Doors close at 18:45) Cirkus. Right *Livelihood Award presentation – Reigniting hope, one action at a time.*

<https://rightlivelihood.org/2024-award-presentation/>

Priset går i år till:

Joan Carling (Philippines) “for raising Indigenous voices in the face of the global ecological breakdown and her leadership in defending people, lands and culture,”

Issa Amro and Youth Against Settlements (Palestine) “for their steadfast non-violent resistance to Israel’s illegal occupation, promoting Palestinian civic action through peaceful means,”

Anabela Lemos and Justiça Ambiental! (Mozambique) “for empowering communities to stand up for their right to say no to exploitative mega-projects and demand environmental justice,” and

Forensic Architecture (UK) “for pioneering digital forensic methods to ensure justice and accountability for victims and survivors of human and environmental rights violations.”

<https://rightlivelihood.org/news/2024-right-livelihood-laureates-empower-communities-through-non-violence-and-speaking-truth-to-power/>

Zoom 12 december 16.00–18.00 (17.00-19.00 Finnish time) *EXALT Dialogue: Extractive Militarism, “Green” and Otherwise.* Nico Edwards mfl

We are pleased to invite you to the upcoming EXALT Dialogue: Extractive Militarism, “Green” and Otherwise. The Zoom link will be sent closer to the event.

”As the ‘triple planetary crisis’—climate change, biodiversity loss and pollution—is gaining speed, so are companies’ promotion of ‘ethical consumption’ and ‘decarbonization’, next to government attempts at facili-

tating ‘a green energy transition’. Meanwhile, industrial production and consumption accelerates without question, spreading more digital ‘smart’ technologies, wind turbines, solar panels, high-voltage power lines (HVPLs), data centers and electric vehicles, and promoting natural gas and nuclear energy as ‘low-carbon’ solutions. Amid the ascendance of green capitalism, we tend to forget that the largest sources of ecosystemic destruction are war and militarism. The relationship between war and extractivism is intense.”

<https://www.helsinki.fi/en/conferences/exalt/exalt-dialogues>

Helsingfors 26 december kl. 18.00 GIVE PEACE A CHANCE – klubb med musik, poesi, performance och konst. ALIMUS alakulttuuritila, Terrassgatan 11.

2025

Folk och fred i Sälen och online

Fredag 17 januari kl 16 – 18, internationell dag, Världsordningen, **kl 18 – 20** Unga röster.

Lördag 18 januari, kl 13 – 15 Europa / Ukraina , **kl 18 – ca 20** Nordiska passet

Söndag 19 januari, kl 13 – 15 Mellersta Östern, **kl 15 – 17** Omställning, **kl 18 – ca 20** Avslutning – Hur kan vi återta välfärdssamhället?

Anmäl intresse att vara med i Sälen redan nu:

folkochfred@gmail.com

Mer information kommer på:

<https://folkochfred.wordpress.com/>

Stockholm 5–6 april Klimatriksdagen

<https://klimatriksdagen.se/>

HÄNT SEN SIST

21–28 september. Första globala aktionsveckan för fred och klimaträttvisa

8 aktiviteter genomfördes under veckan i Lund, Göteborg, Södertälje, Fisksätra och Stockholm. Globalt på gem kontinenter. I Sverige initierades veckan av *Nätverket för fred och klimaträttvisa*. Nu finns en hemsida med information om aktiviteterna och den kommande Kulturkampanjen *Ballongen* som vänder sig till alla kulturutövare med uppmaningen att bidra med sång, bilder/konst, texter med mera i fredens och miljön/klimatets intressen. En kraftsamling för fredskultur och kampen för framtiden!

Jaan Cortobius

<https://www.artisterforfred.com/about-1-1>

11–13 oktober. Omställningskonferensen 2024 – Gathering for a Resilient Society

Årets tema: Det goda livet. Gunnar Rundgren presenterade civilsamhällets livsmedelstrategi:

<https://www.youtube.com/live/nB1dsmEQjns?t=1628s>

Mat är något mer, mycket mer, än vilken vara som helst på marknaden. Det är inte bara något som vi behöver dagligen för att överleva, utan är också djupt kopplat till vilka vi är och varifrån vi kommer. Det är vardag, det är fest och det är framförallt vår direkta koppling till jorden.

Idag är den mesta maten vi äter industriellt producerad med lång väg mellan jord och bord. Storskaliga monokulturer, intensivt beroende av olika insatsvaror, kännetecknar livsmedelsindustrin, med konsekvenser som bland annat näringsbortfall, förlorade ekosystem, stora brister i djurhållning och förlust av matjord.

Samma dag som detta skrivs har WWF släppt ett pressmeddelande att den främsta drivkraften för förlusten av vilda ryggradsdjur beror på vårt livsmedelssystem.

Arci Pasanen

<https://www.studieframjandet.se/samarbeta-med-oss/omstallningskonferens-2024>

12 oktober. Fredsfestival i Århus: Andra vägar än krig och upprustning

Efter en hel del vedermödor anlände jag till Århus, Danmarks näst största stad. Var inbjuden av Fredsorganisationen *Aldrig mera krig* och av *Aarhus mot krig*. De samlade omkring 80 åhörare och många visade genom att bära Palestina sjalar och tröjor sitt stöd för det lidande som Palestina genomgår nu. Sång och musik varvades med spännande och lärorika föredrag. Christian Juul, tidigare riksdagsledamot i Enhedslistan talade under ämnet "Vad vi kan göra i de pågående konflikterna, i bland annat Palestina." Sedan var det Hanne Pedersens tur. Hanne representerar *Kvinnofredsligan*, IKFF i Danmark, och hennes ämne var "Män vill börja krig, kvinnor vill skapa fred". Jörn Boye Nielsen, från *Rådet för internationell konfliktlösning*, "Vad sker nu, vad skall vi göra". Slutligen talade en av arrangörerna, Carsten Andersen, på temat "Kan vi leva i fred med vår granne Ryssland?"

Mellan anförandena var där också debatter mellan de olika talarna där de fick bryta sina åsikter mot varandra.

En spännande dag som avslutades med varm och musigt jordärtskockssoppa, som Carsten hade tillagat. Tack för inbjudan från den danska fredsrörelsen!

Ia Bjartén

25 oktober. Die-in när riksdagen diskuterade Mellanöstern

Med tal, dikt, die-in och skådespel samt flygbladsutdelning genomfördes en aktion utanför riksdagen – Netanyahu skjuter palestinier, Stoppa folkmordet!, Bojkotta Israel! Se videon från aktionen här:

<https://www.facebook.com/achim.rodner/videos/911794407524141>

25–26 oktober. Riksnätverket för Alliansfrihet och Fred, före detta Nätverket Nej till Nato, arrangerade möten i Lund och i Uppsala. Demonstration under parollen *Riv upp DCA* hölls i Stockholm.

MATERIAL FRÅN OCH FÖR RÖRELSEN

En brittisk omställningsplan för 21:a århundrandet

A Lucas Plan for the Twenty First Century: From Asset Manager Arsenal to Green Industrial Strategy, Building on the Lucas Plan, a new industrial strategy can redirect productive capacity and skills from the military industry towards the development of green manufacturing.

<https://www.common-wealth.org/publications/a-lucas-plan-for-the-twenty-first-century-from-asset-manager-arsenal-to-green-industrial-strategy>

Ett nytt ekonomiskt system

Nu finns en 24-sidig text *Ett nytt ekonomiskt system* med underrubriken *för att rädda mänskligheten och planeten* från Jordens Vänners Utskott för ett miljövänligt ekonomiskt system:

<https://jordensvanner.se/wp-content/uploads/2024/11/ettnyttekonomisktssystem.pdf>

En strategi för den goda maten

Omställningsnätverket i Sverige har haft matfrågan som en central del i arbete sedan starten. skriver: Det är ett konkret sätt att börja ställa om lokalt med sina grannar och skörden är så mycket mer än olika fantastiska grödor. Genom maten har vi lärt oss hur vi kan

vara del av en positiv utveckling som stärker den lokala resiliensen samt även vår relation med jorden. När jorden mår bra, blir skörden bättre.

Våren 2020 slog pandemin till och tydliggjorde en sårbarhet i de samhällssystem vi varje dag förlitar oss på. Omställningsinitiativet Ställ Om Söderhamn var snabba med att starta Potatisuppropet, som Omställningsnätverket lyfte till en nationell nivå. Sedan dess har vi peppat fler att sätta potatis varje vår och våren 2024 märktes ett större intresse än någonsin.

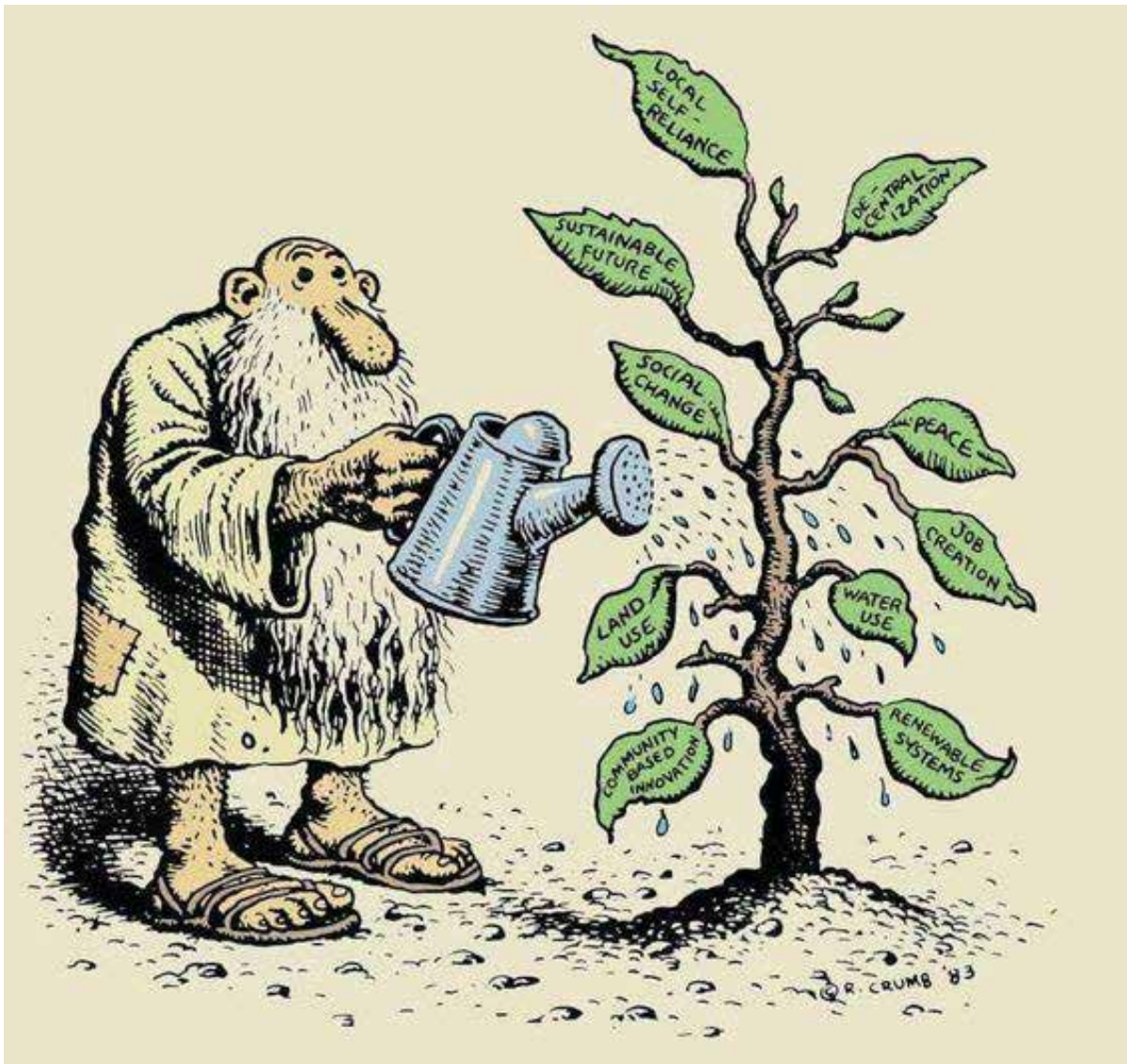
Världsläget med krig i både Mellanöstern och Ukraina har återigen gjort det tydligt att tiderna är ovisa och vi behöver bygga på beredskapen.

Det är positivt att beslutsfattare börjat inse vikten av livsmedelsberedskap, och att regeringen inlett arbetet med Livsmedelsstrategi 2.0. Vi menar att det behövs en helt annan förståelse kring hur denna mat ska produceras. Vi vet också att det inte räcker hela vägen med att fler sätter potatis. Det vi behöver är strategier som tar oss framåt mot strukturer där livet i och på jorden värnas. Strategier för livgivande strukturer där maten vi äter och producerar bidrar till blomstrande ekosystem och lokalsamhällen.

Därför är vi oerhört glada och stolta att presentera *En strategi för den goda maten* som Ann-Helen Meyer von Bremen och Gunnar Rundgren tagit fram. För jorden, för människorna och för den goda maten.

Arci Pasanen

<https://omstallning.net/wp-content/uploads/2024/10/En-strategi-for-den-goda-maten-3.pdf>

KRYSSLÖSNING

1	M	I	N	3	S	4	K	5	A	6	V	7	T	8	A	9	L	E	10	T
11	U	N		12	T	U	F	F	A	S	T									R
13	S	T	R	O	N	G			14	C	S		15	S	E					
16	I	R		L			17	H	18	Ö	K	A	19	R	N	A				
20	K	A	T	T	21	R	A	K	A	N	D	E								
22	S	V		23	E	T	N	A		G			24	D	25	V				
26	K	E		N		E			27	P	E	28	R	V	E					
29	O	N		30	B	31	O	R	I	S		32	Ä	R	R					
33	L	Ö	34	S	E	R				Y		35	D	I	S					
36	A	S	A	R			37	O	38	S	K	A	D	D						
	N				39	G	Ö	M	D	E			40	A	A	R				

Fred & Klimaträttvisa!

Kom med och bygg en rörelse för fred på jorden och fred med jorden. Nu måste vi samlas lokalt, nationellt och internationellt för eldupphör och fredsförhandlingar i alla krig, för konkreta lösningar på klimatnödläget och för rättvis fördelning av resurser.

Militariseringen både i Sverige och över hela världen slukar enorma resurser som behövs för att lösa klimatkrisen och andra stora problem i vår tid. Att fortsätta skövla och utnyttja naturtillgångarna som om de var oändliga gör planeten obeboelig. Själva livet är hotat.

Vi kan inte fortsätta leva som om det finns fyra jordklot. Energianvändningen måste minska kraftigt, både genom energisnål teknik och ett energisnålt levnadssätt. Vi måste ha ett resursbevarande samhälle och då krävs en genomgripande förändring av det ekonomiska systemet och hela samhället – en förändring som gynnar både dem som bor på landsbygd och i stad, folk som arbetar i jordbruk, skogsbruk, industri och servicenäringar.

Krig innebär att människor dödas, skadas och traumatiseras. Människor drivs på flykt. Bostäder, gemensamma byggnader och infrastruktur förstörs. Miljön skadas av föroreningar, minor och bomber.

Krig leder till militär upprustning, de skapar fiendebilder och bygger murar mellan människor.

Vi behöver bygga broar för att leva tillsammans och kunna arbeta för att lösa klimatkrisen. Vi måste skapa ett gott liv för jordens befolkning. Vi måste samarbeta för att trygga matförsörjningen och spara på våra tillgångar. Vi vill att miljarderna för militär upprustning i stället satsas på klimat, skola, vård och omsorg.

Vi uppmanar enskilda och organisationer att komma med och skapa en folkrörelse för fred och rättvisa.

Fred och klimaträttvisa nu!

Nedrustning – för miljö och välfärd!

För en rättvis värld!

Arbetsgruppen för fred och rättvis klimatomställning stockholm@svenskafreds.se
Jordens vänner/fredsutskottet, Artister för fred och Fridays for future/Lund
slowclimate@gmail.com var de första undertecknarna av detta uppprop. Nu är
listan på grupper som anslutit sig lång och det tillkommer nya – i flera länder.
Se <https://actionnetwork.org/forms/endorsingpcj/> (läs koden här bredvid)

FRED på & med JORDEN